

SLOVENSKI JADRAN

LET 11. ŠTEV 39

Koper, petek 25. septembra 1953

Dr. Salomon
Via Verzi
Koper

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

ŽE ČRIČEK PREPEVA...

Bogato ljudsko izročilo je v pesmih našlo najprimernejšo obliko, da gre iz roda v rod. O jesenskem času imamo veliko izbiro pesmi, rekov in zgodb. Že samo to dejstvo nam priča, kako so naši ljudje najbolj občutili, gmotno seveda, prav jesenski čas. Kako ga ne bi bili, saj ta letna doba poplača bogat trud našemu kmetu, ki se je znojil od rane pomladi in skrbno obdeloval svoje polje in svoj vinograd.

Bliža se za naše vinorodne kraje najprijetnejši čas. Kmetje se nanj pripravljajo več tednov skoro bi rekli s svečanostjo, z upom in strahu v srcih. Bo dozorelo, bo vreme prizaneslo, bo cena ugodna. Obenem pripravljajo že tudi načrte za nakupe in računajo, kaj vse morajo opraviti z denarjem, ki ga bodo dobili za žlahtno kapljico.

Res je ta jesenski čas nekaj posebnega in nekaj prijetnega. Posebno letos je za našega kmeta čas obilnega plačila. Pomladanska neurja in toča je sicer oškodovala marsikateri naš predele. Tako je toča vzela vinski pridelek v občini Dekani, deloma v sosednjih vaseh, posebno je prizadela naše Kraševce, ki nam pridelujejo svetovnoznan teran, vendar pa so imeli tudi ti kraji srečo z drugimi pridelki. Znan pregovor pravi, naj kmet v mokrem letu pripravi dve kašči.

Važno pa je, da že sedaj premislimo, kako bomo prodali grozdje in kako ga bomo predelali v vino. Znano je, da so proizvodni stroški za vino pri nas še vedno zelo visoko nad povprečjem glede na svetovno merilo. To pomeni, da pri nas stane liter vina mnogo več, kakor stane v naprednejših krajih. Naše vino pa cenijo v svetu ter ima sorazmerno visoko ceno. Biti pa mora kvalitetno in sortirano. Takega vina pa ne more pripraviti posamezen vinogradnik, pač pa samo viniske kleti, kjer imajo za to potrebne priprave in posodo.

Iz teh razlogov je nujno, da grozdje pravilno sortiramo in ga takoj oddamo v vinske kleti, kjer ga bodo strokovno pripravili in prekuhalni v kvalitetno vino ter tudi najlaže oddali na tuja tržišča. Morda so naši vinogradniki nekoliko nezaupni do takega odkupa, če pomislimo, da je lansko leto cena vini poskočila, ko so že prodali grozdje po nižjih cenah. Marsikdo je tudi godrnjal, ni pa pomislil, da si podjetje ni kovalo nikakega kapitala iz višjih cen, pač pa je dobiček le prišel njemu posredno, to je v drugih oblikah. Letos pa ni najmanjšega suma, da bi se cene dvignile, ker tudi cene industrijskemu blagu padajo, prav tako bodo padale cene kmetijskim pridelkom. Lanskoletni nenormalni pojav v naši trgovini so povzročili razni činitelji, med njimi velika suša; nemajhno vlogo je igralo tudi dejstvo, da je naš nov način trgovanja bil šele v razvoju.

Letošnje cene grozdju so določene po obširnih posvetovanjih naših trgovinskih zbornic in zadružnih forumov. Cene veljajo za zelo široko področje naših vinorodnih krajev in so dokončne.

V VOLILNI KAMPAJJI MORAO SODELOVATI VSI NAŠI SPOSOBNI KADRI

Prejšnji teden je bil v Beogradu pod predsedstvom tovariša Moša Pičade plenum zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, na katerem je govoril o pomerni volitev in znajujoči nove Ljudske skupščine tovariš Edvard Kardelj. Razen tega se bili na sprednu referati Milentije Popović o rezultatih in perspektivah našega gospodarskega sistema, Veljka Vlahovića o volilnem razglasu in Vladimira Dedičera o sedanjih problemih našega sodelovanja z mednarodnimi socialističnimi gibanji.

V začetku svojega referata je tovariš Kardelj poudaril, da bo imela v prihodnjem Ljudska skupščina vlogo delo za nadaljnji socialistični razvoj družbenih in političnih odnosov v naši državi. Stvarno bom lahko šele z novo Ljudsko skupščino realizirati smer, ki jo napoveduje ustavni zakon.

Glede na sprememb, ki jih je prinesel ustavni zakon in ki so postale solidna zapreka proti vsem močnim birokratskim tendencam, je napravil Edvard Kardelj naslednji zaključek: 1. Smer notranjega razvoja, ki smo jo formulirali v ustavnem zakonu, je uspešna. 2. Birokratizem je zelo uporen pojav, izkoršča slabosti in praznine v našem sistemu, da bi se ponovno utrdil na teh ali enih pozicijah. Menja svoje oblike in išče vedno ono zatočišče, ki je najmanj pod kontrolo zavednih socialističnih sli. Zato je proti takim pojavom potrebna ne samo vsakodnevna borba s političnimi sredstvi, temveč tudi pravni ustroj, ki bo vse bolj zmanjševal možnosti za afirmacijo takih pojavorov. 3. Pokažalo se je, da lahko gremo hitreje v razvijanju smeri, ki je odrejena v ustavnem zakonu, kot smo to v začetku mislili.

Tovariš Kardelj je zatem govoril o nekaterih aktualnih nalogah. V prvi vrsti je poudaril pomen nadaljnega razvijanja našega gospodarskega sistema. Nova Ljudska skupščina bo morala prevzeti malo, da pripravi na podlagi izkušenj v uporabi novih uredb prihodnje leto kodeks predpisov s področja ekonomskih odnosov, ki bo obsegal celotno snov sedanjih uredb. Naš gospodarski kodeks bo prvi socialistični dokument te vrste v zgodovini človeštva.

Druga velika naloga bo ekonomsko, politično in pravno izoblikovanje komune kot osnovne celice socialistične družbe. Socialistična komuna predpostavlja ukinitev vseh ostankov razrednih antagonizmov. Ti ostanki so pri nas še pomembni, zlasti na vasi. Glede naših ljudskih odborov je dejal, da so obremenjeni še z močnimi ostanki birokratizma. Delno je to posledica, ker je bila samostojnost ljudskih odborov v borbi za razvoj proizvodnih sil na njihovem področju omejena, po drugi strani pa smo se premalo trudili, da bi naši kadri v okrajih doumeli jedro sprememb, ki so nastale v naši državi. Ker je bilo tega dela premalo, so mnogi naši kadri v okrajih zaostajali za politiko, ki se je vodila v srednješču, in so se mnogokrat pokazali kot zavora v izvajanju te politike na terenu.

Tretja važna naloga je, da začneemo sistematično razvijati razne oblike družbenega samoupravljanja na področju prosvete, zdravstva itd. Četrta naloga pa bo v tem, da se točneje določi status gospodarskih podjetij in njihovih samoupravnih vodilnih organov, da bi se najbolj preprečilo pojavljanje birokratskih teženj. Doseči moramo, da bodo naši delovni ljudje lahko vsak dan spremljali vse probleme družbenega upravljanja s pomočjo tistih organov, ki so jim najbližji — to je s pomočjo delavskih svetov, družbenih organizacij, občinskih odborov, zlasti pa s pomočjo organizacij SZDL.

Tovariš Kardelj je zatem govoril o prihodnjih nalogah Ljudske skupščine, ki mora postati iniciator drožbenega razvoja. Ljudska skupščina bo morala stalno delati kot plenum s pomočjo svojih odborov. Postati mora pobudnik družbenega razvoja in šola socialistične zavesti za delovne množice. Njena dolžnost ne bo samo sprejemanje sklepov, temveč bo tudi s pomočjo svojih odborov te sklepe pripravljala. Skupščina bo

moral poslušati poročila poslanec s posameznimi ljudskih odborov, opravljati ankete na terenu in dajati inicijativi za reševanje odprtih vprašanj.

Za izpolnjevanje teh nalog je treba zagotoviti tudi pogoje. Ljudski poslanci bodo morali biti v prihodnje po pravilu samo ljudski poslanci in kot takšni aktivni delavci v vseh organih ljudske oblasti. Delali bodo hkrati tudi v ljudskih odborih okrajev, kjer so izvoljeni. Po zakonu so zavezani predlagati okrajom poročila o svojem delu v skupščini, prav tako pa bodo morali v ljudski skupščini oziroma v njenih odborih predlagati poročila o delu ljudskih odborov. Razume se, da bodo poslanci s tem delom tako zaposleni, da ne bodo mogli opravljati drugih poslov.

V skupščinskih odborih bodo morali biti sposobni ljudje, ki bodo znali organizirati delo teh organov in jim dati potrebno avtoriteto. Iz navedenih razlogov bo potrebno večja del vodilnih političnih kadrov angažirati predvsem v delu ljudskih skupščin in ne samo v izvršnih sveth.

Tovariš Kardelj je ob zaključku govoril še o predvolilni kampanji in poudaril, da je treba pojasniti našim delovnim ljudem, naj postavljam v volijo takšne kandidate, ki bodo sposobni opravljati svojo funkcijo v ljudski skupščini v smislu že navedenih nalog. V kandidacijski kampanji moramo priti do takšnih kandidatov, ki bodo uživali zaupanje delovnih ljudi in imeli pošten odnos do stvari socialistizma. Volilna kampanja mora biti široka in sistematična akcija za pojasnjevanje aktualne družbene problematike, rezultatov dosedanja borbe pri graditvi socialismu in pogojev ter perspektiv nadaljnega razvoja. Ta kampanja mora torej pomagati našim delovnim ljudem, da se znajdejo ne le v pogledu izbire ljudi, ki jih bodo volili, temveč tudi glede najvažnejših nalog, ki jih bodo morali ti ljudje v njihovem imenu reševati. V tej akciji morajo sodelovati vsi naši sposobni kadri, ne glede na to, ali kandidirajo ali ne. Ta kampanja tudi ne sme biti preveč povezana samo s problematiko posameznih okrajev, marveč mora biti takšna, da bo dala našim delovnim ljudem vpogled v probleme in načuge vse naše državne skupnosti.

Zatem je govoril tov. Milentije Popović o rezultatih in perspektivah razvoja našega gospodarskega sistema. V začetku je ugotovil, da produktivnost dela v industriji neprernehoma raste in da je svobodno in stabilno tržišče eden najvažnejših uspehov našega gospodarskega sistema. Zlasti se je zadržal na naši komunalni skupnosti ter poudaril, da homo je naprej razvijali socialistične ekonomske sile. Organi samoupravljanja morajo skrbeti in odgovarjati za celotno socialistično ekonomiko v sodelovanju z organi komunalnih skupnosti in z vsemi drugimi organi.

Vladimir Dedičer je v svojem referatu konstatiral, da so se v zadnjih šestih mesecih zvezze SZDL z mednarodnim delavskim sibancem nadalje razvile v pogliblo.

Ob koncu je govoril o volilnem razglasu Veljka Vlahovića, ki je med drugim dejal, da je dobila komisija najti pripombe, ki jih je delno tudi upoštevala.

ZASEDANJE PLENUMA GLAVNEGA ODBORA SZDL SLOVENIJE

Pod predsedstvom Mihe Marinka je bil te dni tudi plenum glavnega odbora SZDL Slovenije. Referent M. Marinko je govoril o nekaterih pomajkljivosti delu organizacij SZDL, ki jih je treba v predvolilni kampanji odpraviti. Povedal je, da morajo pripravite za volitve obsegati prikazovanje prave všechni naše stvarnosti na sedanjem razvojnem stopnji. Ponekod se opaža tudi premajhna skrb za probleme zborov proizvajalcev po okrajih. Naglasil je tudi, da se po terenu premalo pojavi spremembe, ki bodo nastale v našem predstavniskem organu, v Ljudski skupščini.

Sprehod PO SVETU

GLAVNA SKUPŠČINA ZDRUŽENIH NARODOV

Pod predsedstvom gospe Pandit Nehruje se ta je ta teden nadaljevala zasedanje glavne skupščine Združenih narodov. Razpravljali so o splošnem položaju v svetu. Glavna govornika sta bila ameriški zunanji minister Dulles in sovjetski predstavnik Višinski. Dulles je pozval Sovjetske, naj z dejaniji dokazajo svoje toliko propagirane odobrename, kajti smo tako bo mogoče odstraniti napetost, ki vlada danes v svetu. Kot zarišča te napetosti pa je omenil Nemčijo, Avstrijo, Korejo, Indokino in vprašanje obozrenja. Višinski pa je s svoje strani obtoževal Amerikance. Zahvalil je, naj se na dnevnem red zasedanja vpiše točka pod naslovom "ukrepi za omilitev mednarodne napetosti in zagotovitev varnosti v svetu ter za splošno razorozitev za eno tretjino". Sodijo, da bodo predlog o razpravi glede mednarodne napetosti sprejeti. Prav gotovo pa bo glavna skupščina zavrnila sovjetski predlog o zunanjem razorozitev za eno tretjino, kajti v tem primeru bi bili na koncu še vedno le Sovjeti, ki imajo pod orožjem ogromno število ljudi.

ZDRUŽENI NARODI IN KOREJSKO VPRAŠANJE

V glavni skupščini je bila tudi razprava o korejskem vprašanju. Gre za to, kdo naj prisostvuje politični konferenci za zedinjenje Koreje. Skupščina je že zavrnila kitajski predlog, po katerem naj bi na tej konferenci prisostvovali tudi Severnokorejci in Kitajci. Višinski pa

je zahteval, da pride korejsko vprašanje še enkrat na dnevnim red ter da se problem sestave politične konference resi v smislu kitajskih zahtev. Glavna skupščina je tudi ta sovjetski predlog zavrnila. Pač pa je ameriški delegat Lodge izjavil, da je ameriška vlada pripravljena poslati svojega opolnomočence, ki bi se v San Franciscu, Honoluulu ali v Ženevi sestal s kitajskimi in severnokorejskimi zastopniki na razgovore o Koreji. Lodgejev predlog timajo na Zapad, da znača delnega popuščanja ZDA v tem vprašanju.

VPRĀŠANJE AVSTRIJSKE DRŽAVNE POGODBE

Avstrijska vlada je odobrila odgovor na sovjetsko noto z dne 21. avgusta, v kateri je Moskva zahtevala pojasnila, ali se Avstrija odreka razpravi o skorajnem osnutku mirovne pogodbe. Avstrija ne bo več vztrajala na tako imenovani skrajšani mirovni pogodbli, ki so jo zapatne velesile predlagale marca leta 1952. Verjetno bo Avstrija tudi zahtevala, naj jo Sovjetska zveza oprostil izplačila 150 milijonov dolarjev odškodnine za predvideno vračanje tako imenovane nemške imovine v Avstriji. Sovjetska zveza je namreč z izkoriscenjem zaplenjenih gospodarskih objektov že zdavnaj prekocila na vsoto.

V KRATKEM JUGOSLOVANSKI ODGOVOR NA ITALIJANSKO NOTO GLEDE TRSTA

Jugoslavija bo te dni odgovorila na italijansko noto za petstransko konferenco glede Trsta. Iz beograjskih ohveščenih krogov poročajo, da

ni nobenih izgledov, da bi Jugoslavija pod sedanjimi okolnostmi pristala na to konferenco. Zelo malo verjetno je, da bi Jugoslavija predlagala neposredne razgovore. Sovjeti izpadi, provokacije na italijansko-jugoslovanski meji, ponavljajo iredentističnih zahtev, vztrajanje Italije na nemogočih pogojih, vse to ne daje nobenega upanja na uspeh takih razgovorov.

... V ITALIJI JE VČERAJ STAVKALO PET MILLIJONOV DELAVCEV

Pet milijonov italijanskih delavcev je stopilo pred dnevi v 24-urno splošno stavko za izboljšanje svojih življenjskih pogojev. Vse delo v državi je bilo popolnoma paralizirano. Gospodarski položaj v Italiji postaja vsak dan bolj kritičen. Medtem ko se na eni strani mnogijo profitti industrijev, pa po drugi življenjski standard vedno bolj pada. Včerajšnja stavka je tudi dokaz, da italijanskemu ljudstvu ni prav nič do imperialističnih pretenzij svojih voditeljev, ki bi ga hoteli na ta način odvrtiti od svojih težkih vsakdanjih skrbiv.

... EGIPTSKO REVOLUCIONARNO SODIŠČE

Jutri bo začelo delovati egiptsko revolucionarno sodišče, ki bo sodilo protidržavne elemente. Sodišče se stavlja trije višji uradniki, ki imajo pri svojem delu popolna pooblaščila. Proti odsodbam ne bo prizivana. Kot prvi bo prišel pred to sodišče Biši min. predsednik Abdulla.

Po shojeni poti

Ponovno je pred nekaj tedni odprlo preobtežene ventile italijanskega imperializma sam gospod Pella in dal tako znak za nov izbruh. Od takrat bruhajo in bruha, grozijo, rožljajo z orožjem, se jočejo in moledujajo pri zapadnih zavezničih, jim grozijo, zavijo pri Rusih, blatijo nas in goberzajo po časopisih in po radiu. Res lepa pustna priedelitv, ki ji hočajo dati videnje najresnejšega boja za pravice. Ves svet se jim je smeje. Na tisoče ton papirja so v Italiji potrosili, da bi iz tržaškega vprašanja naredili nacionalno vprašanje in omamili italijansko ljudstvo ter ga tako odvrtili od svojih vsakdanjih skrbiv. Radio laja in laja, »italianissimo Trstu«, ki ga predstavlja tržaški župan Bartoli in se nekateri uvozenci iz bivše Mussolinijeve Italije, pošiljajo brzjavke, fašistični pisni izlivajo svoj gnaj na Jugoslavijo in na jugoslovanske narode. To so sicer stvari, o katerih se nam že gabi pisati.

Ko je Pella pitisnil na gumb, so tudi razni »pelovčki« začeli ponovno brezati na lastne strune. Tako je trojci v Trstu: Bartoli, Santin in Vidali po svoje, razni Lonze spet po svoje, odkriti fašisti tipa Gravelli in njegori »Fasci d'annunzia« spet po svoje. Ti in se drugi so začeli vsak po svoji liniji, vsi skupaj pa imajo isti cilj, ker različnega tudi ne morejo imeti. Trst obiskujejo v teh dneh tudi italijanski ministri, razne delegacije italianissimi Sicilijancev in še drugi.

To je vse v najlepšem redu. Vendar... Pella predlaga plebiscit za Trst — Tiroliči ga zahtevajo zase. Marras rožlja z orožjem na goriski meji — svet se sprašuje, čemu. Italijanska propaganda govorí in piše o preganjaju Italijanov v Jugoslaviji — optanti bežijo iz Italije na svoje domove v Istru, ostali pravijo za jugoslovansko državljanstvo. Očitajo nam, da preganjamo Italijane, sami pa najbrutalnejše zatirajo Slovence. Po njihovem jih seveda ne morejo preganjati, ker jih sploh tarijo. Italijanski tisk gnusno napada NOB — stotisoči mrtvih obtožujejo. Santin napada versko svobodo v coni B — slovenski verniki zahtevajo slovensko bogoslužje, jim pa ga odrekajo. In tako naprej brez konca in kraja. Vedno ista pekem. Končno bi si že lahko kaj novega izmisli!

Italijanski politikanti se petelinje že nekaj časa, a vsako petelinje ima svoj konec, če ne bi bilo nič hujseg. Je pa tu vmes že višek podlosti, kar jo premore človeško bitje. In pri tem so vsi enaki: Pella in Marras, Nenni in Vidali, škof Santin in Bartoli, da ne omenjamamo gnušnejših imen.

Kaže, da se s takimi ljudmi sploh ne bo dalо govoriti. To bodo izkušili tudi zapadnjaki, ki so jim do slej dajali potuho. Ena pa ostane prizvano: naši narodi jih predobro pozajmo, jih tudi pravilno cenijo, zato naj ne pričakujemo, da bi karkoli zmesitarili ali karkoli dosegli, da ne bi imeli opravka z nami.

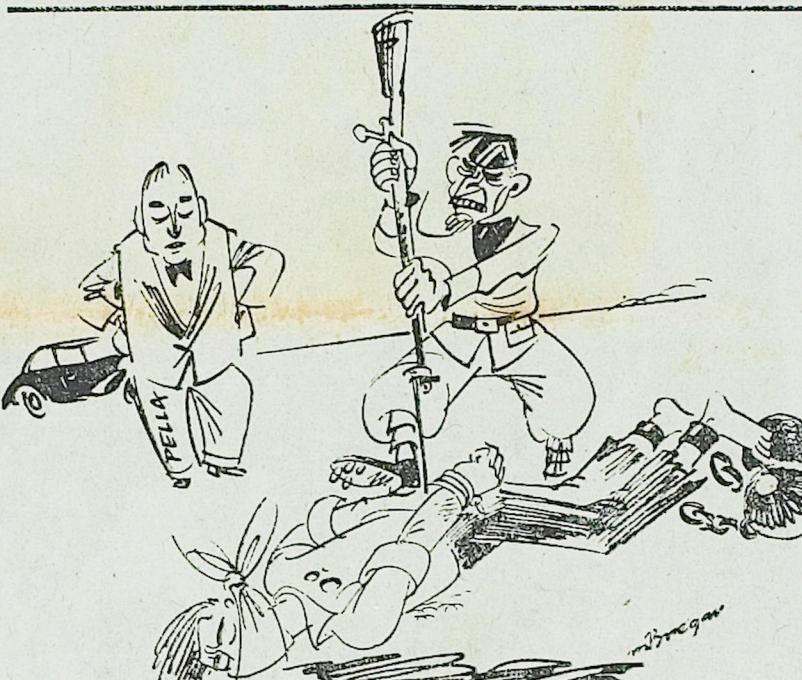
Bivši optanti iz Istre in Reke nočejo v Italijo

Okrog 700 bivših optantov iz Istre in Reke je te dni sklenilo, da ne gredo v Italijo. Hkrati so zaprosili za jugoslovansko državljanstvo. Samo v Rovinju in okoliških vaseh je okrog 240 rodin (v glavnem italijanskih) že sprejelo jugoslovansko državljanstvo. V Galežanu in Vodnjalu je doslej sprejelo jugoslovansko državljanstvo 100 rodin, v Puli 108, na Reki okrog 200 itd. Ljudske oblasti v številnih istrskih krajinah še nadalje dobivajo prošnje od bivših optantov, ki še niso dobili jugoslovanskega državljanstva.

Zaposlitve. Plača zaposlenih pa je tako bedna, da jim komaj zadostuje za obrok hrane. Po pripovedovanju optantov se življenje v italijanskih taborskih prav nič ne razlikuje od življenja v nemških taborskih med vojno. V taborskih so redno pojavi gladičnih stavk v znak protesta, bilo pa je tudi več primerov samomorov. Najslabši življenjski pogoji so v taborskih med Rmom in Napoljem, kjer razsaja razen lakote tudi malarja. Karabinjerji, ki stražijo taborska, dobivajo razen place še poseben dodatek 8.000 lir za naporno službo.

Vsi ti dogodki ne dokazujo samo, kakšno je dejansko stanje v Italiji, ampak tudi ponovno razkrivajo podlost italijanske propagande, ki se ne sramuje nobenih sredstev za doseg svojih umazanih političnih mahinacij. Najbolj nešramno pri vsem tem pa je to, da italijanska propaganda govorí o bedi in pomanjkanju v Jugoslaviji. Mogoče jih bodo izjavile vrnjeni optanti le prepride, da ima lažkratne noge in da se z njo težko pride delj kot do italijanskih meja.

Večina optantov v Italiji je brez

Po 35 letih zatiranja — Plebiscit
»No, zdaj pa naj se sam demokratično odloči, kam želi...«</

POSVETOVA NJE Zveze komunistov v Kopru

V soboto zjutraj je bilo v mali dvorani Ljudskega gledališča v Kopru okrajno posvetovanje članov ZK, ki so se ga udeležili kot gostje tudi komandant VJUJA polkovnik Miloš Stamatović, član CK ZKS tovarš Jože Borštnar in številni zastopniki JLA.

Posvetovanje je začel tovarš Čotar Albin, ki je po pozdravu gostov in članov dal besedo tov. Juriju Beltramu, sekretarju OK ZK. Tovarš Beltram je v svojem govoru obravnaval nekatera vprašanja, ki se nanašajo na aktivnost organizacij v zvezi s pismom CK osnovnim organizacijam. Predvsem je poudaril, da je Zveza komunistov posvetila veliko skrb, kako bi odpravila pojave narodnostne nestrnosti, ki je posledica raznarodovalne politike italijanskih imperialistov, ter se že tu in tam pojavljajo posledice tega raznarodovanja. Tovarš Beltram je poudaril, da so ti pojavi šovinizma rezultat razdiralnega dela sovražnikov socializma. Prav temu bi morali člani ZK posvetiti največjo pozornost in dosledno reagirati.

Zatem je govornik prešel na vprašanje kulturnega dviga prebivalstva. Zaradi zaostalosti, ki je posledica preteklih let, številne osebe danes ne razumejo ukrepov, ki so bili podveti za izboljšanje in utrditev našega gospodarstva in za dvig življenjske ravni. Tovarš Beltram je v tem pogledu našel nekatere primere ter poudaril, da so na tem področju nekateri člani ZK zanemarili svoje dolžnosti.

Nadalje je govoril o vlogi komunistov v gospodarskih podjetjih, v družbenih in političnih organizacijah. Po govoru tovarša Beltrama se je razvila živahnna diskusija, v katero so živo posegali člani ZK. Beseda je povzela Kralj Franc-Petek, predsednik OLO Koper, ki je govoril o pojavih narodnostne nestrnosti, ki jo podpirajo jedenštetični krogi in agenti CLN iz Trsta. Tovaršica Lojzka Plesničar je obravnavala vprašanje ženske organizacije ter kritizirala nekatera člane ZK, ki imajo zgrešene pojme o odnosih enakopravnosti med ženo in možem, ker se čestokrat dogaja, da može ovirajo svoje žene in jim ne dovolijo, da bi se udeleževali se stankov ter da bi se udejstvovali tako v ženskih organizacijah kakor

tudi v organizaciji ZK. Tovarš Tomazin Plinio je obširno govoril o delovanju članov ZK v Piranu ter je kritiziral oportunizem nekaterih članov, ki ne reagirajo na šoviništvene manifestacije, ki se tu pa tam pojavljajo.

Diskusijo sta zaključila tovarši Julij Beltram in delegat CK ZKS tovarši Jože Borštnar, ki sta povedala vse člane, naj se udejstvujejo v duhu pisma CK v osnovnih organizacijah, tako da bi se čimprej odstranili negativni pojavi, do katerih je prisla v koprskem okraju.

TEDEN DNI DOMA

Jutri, v soboto 26. t. m., bodo odprli v Ljubljani prvo razstavo embalaže. Prirediteljica razstave je republiška Trgovinska zbornica za Slovenijo. Razstavljalna pa bodo tudi številna podjetja iz vseh krajev Jugoslavije.

Zanimanje za to razstavo je med proizvodnimi podjetji zelo veliko in prireditvenci odbor mora že zaradi omejenega prostora zavračati nove posilice. Vzpostavljeno je razstavo so dali naši delegati, ki obiskujejo inozemska tržišča, kjer večkrat slišijo pritožbe, da posvečamo vse premožno skrbi dobrim embalažam. Prav embalaža je tušči vzrok, da naše kvalitetno blago ne dosega na svetovnem tržišču primerne cene.

XXX

V tovarni »Aleksander Rankovič« na Reki so začeli serijsko izdelovanje Dieslove motorje 120 konjskih sil. Ta motorji bodo služili v glavnem za namakanje polj v vseh naših ljudskih republikah. Da bi izpolnili načrte za desetletni razvoj našega kmetijstva, nameravajo izdelati v tej tovarni deset tisoč takih motorjev.

XXX

Ker so prekmurski gozdovi v zelo slabem stanju, so naredili načrt, po katerem bodo v desetih letih v Prekmurju pogoždili 180 ha površine. Sedaj delujejo dve večji drevesnici, ki dajeta na leto en milijon sadikov. Oplojevalno pogozdovanje bodo izvršili na 300 ha površine. Gozdni sklad bo imel na leto na razpolago do 9 milijonov dinarjev. Slabemu stanju prekmurskih gozdov je krivo nepravilno izkoriščanje.

XXX

Kakor poroča koordinacijski odbor jugoslovenskih izvoznikov, je letos zelo dobra letina sлив in jih bodo lahko veliko izvozili. Posebno pozornost bodo posvetili pakiranju in asortimanu.

Čeprav je izvoz slih manjši kot pred vojno, kljub temu je Jugoslavija med največjimi proizvajalci tega artikla na svetu, pravzaprav na drugem mestu, takoj za ZDA. Na Jugoslavijo odpade 20 odstotkov vse svetovne proizvodnje, na ZDA 75 in Francije 5 odstotkov. Štorkovniki smatrajo, da bo letošnja kampanja enaka tisti iz leta 1951, ko je 57 milijonov rodovitnih debel dalo 23,2 milijona kg slih sлив.

XXX

Za izgradnjo železniških prog je predvideno v tem letu po zveznem planu dvanaest milijard dinarjev. V prvem polletju so porabili 4 milijarde ali 30 % planirane vsote.

Začeli so se manevri JLA

Doslej največji manevri JLA so se začeli pretekli teden. »Modri napadajo, srdečci pa se branijo. Sodelujejo vsi rodovi vojske, tako da je zelo živahnno. Po cestah manevrskega prostora hite kurirji, nepruhovoma je v delu radijska služba, telefoni in telegrafi. Manevri bodo pokazali, kolikšna je pripravljenost poseljujočega kadra ter kolikšna je vzdržljivost in borbenost naših vojakov. Pokazalo se bo tudi, kakšni sta oprema in oborožitev, kako so izvezbane čete in posamezniki.

Na manevrskem prostoru so že razdeljene v dve vojni formacijski: v »modre« in »srdeče«. Ne moremo še reči, kdo se bo bolj izkazal, kdo bo zmagal.

Manevre spremišča večje število tujih vojaških delegacij, med njimi delegacije turške in grške vojske, ZDA, Velike Britanije in Francije. Delegacije se bodo lahko prepričale o pripravljenosti naših armade, da v primeru napada brani našo zemljo in da budno pazi na mir v svetu. Na manevrskem prostoru je okoli 20 naših in več tujih novinarjev in fotoreporterjev, ki vsak dan poročajo o poteku manevrov.

Obširnejše bomo poročali o manevrih drugi teden.

Kot gost maršala Tita si je ogledal naše manevre tudi feldmaršal Montgomery. Manevrom je prisostoval na čelu britanske vojaške delegacije tudi feldmaršal sir J. Harbing.

Po sklepu zveznega Izvršnega sveta imajo učenci, ki so končali srednje strokovne šole, pravico vpisa na sorodne fakultete, če so po končanih šolah dve leti delali v svoji praksi. Po tem sklepu se je povečal dotok študentov na vseh fakultetah v državi. Sedaj je v teku akcija, da bi določili enoten kriterij za sprejem na fakultete vseh univerz.

POKAL NAŠEGA LISTA koprskemu Proleterju in Petroviću

PRISRCEN SPREJEM PRIMORSKE NASIM NAJBOLJSIM KOLESARJEM PETROVIC PRVI V POSTOJNI IN SEZANI, DELLASANTA V PORTOROŽU

V soboto zjutraj je v Bovcu močno deževalo. To pa ni prav nič motilo domačinov, ki so v velikemu številu prišli na glavni trg, da od bližu pozdravijo najboljšo jugoslovanske kolesarje, ki so se tam zbrali na štartu, da si najboljši med njimi izbojuje do Postojne naslov dr-

kala ogromna množica ljudi, ki ju je toplo in burno pozdravila. Na cilju je zmagal Petrović, katerega so, čim je prešel cilj, obkobil vsi domačini. Vsak se je boril, da bi novemu in najzaslužnejšemu našemu dirkaču, državnemu prvaku za leto 1953, stisnil roko in čestital.

Za prvima dvema je pridrvela še skupina štirih, ki jih je premagal v sprintu Koprčan Brajnik, ki je, kot drvič v Beogradu, osvojil tretje mesto.

Iz Postojne so se kolesarji začeli poslavljati že ob osmih zjutraj. Čim je tov. Garzaroli, tajnik OLO Postojna, zamahnil z zastavico, se je prvi spustil proti Sežani, kjer je bil postavljen cilj kronometrske etape. Na dveh vmesnih kontrolnih mestih smo zvedeli, da tudi druga etapa ne bo ušla Petroviću. Najresnejši tekmeč mu je bil član Proleterja Lonzarič, ki je prvi 20 km prevozil v istem času kot on 5 km pred ciljem mu je pa menjalnik začel nagajati, zaradi česar je izgubil dragocene sekunde. Na cilju smo izvedeli, da je Petrović zmagal za 48" pred Lonzaričem. Se enkrat je torej mladi Veselin potrdil, da je res naš najboljši kolesar. V tej etapi sta se izkazala tudi Koprčan Dellasanta in Apollonio, poleg že omenjenega Lonzariča, ki sta zasedla častni mesti. Nič manj prisrečen kot v ostalih krajih ni bil sprejem, ki so ga Sežančani priredili karovan.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Odhod kolesarjev iz Bovca

žavnega prvaka za leto 1953. Vsi so se stisnili okrog kolesarjev in spraševali, kateri izmed njih je Petrović, Dellasanta, Lonzarič, Vidali, Apollonio, Brajnik, Bogovič, najboljša imena našega kolesarstva.

Bovški OLO je organizatorjem dal prav lepo nagrado, tov. Taljat je pa v imenu OLO iz Tolmina želel kolesarjem srečno pot in obilo uspeha. Čim je končal pozdravni nagovor, so se vsi kolesarji z naglim tempom spustili proti Kobaridu, kjer je tamkajšnji LO pripravil lepo dirilo za prvega. Apollonio si ga je osvojil v Kobaridu in tudi pozneje v Mostu na Soči, medtem ko je bil v Tolminu prvi mladi Sarajevec Ježek. Vsepovsod skozi lepo Soško dolino je naše kolesarje spremljal velik špalir ljudi. Veliko jih je bilo v Kobaridu, Tolminu, Kanalu in Solkanu, kjer so bili vsi favoriti, razen Dellasante, ki je zaoštal zaradi okvare na gumi, v čelnih skupinah.

Do Solkama so kolesarji vozili z hitrim tempom 40 km na uro. To se je marsikom maščevalo na Vipavskem, kjer so najbolj utrjeni začeli popuščati. Do Vipave je privozilo le devet kolesarjev skupaj na vodstvu, toda vstop proti Razdrte mu jih jih je kmalu razredčil.

Prvi je popustil Apollonio, nato še Zorič, Bogovič, Ozanič in Lonzarič. Do polovice hriba so vodili še trije: Petrović, Bat in Brajnik. Pred koncem je tudi slednji omagal, tako da sta se prva dva sama spustila proti Postojni, kjer jih je ča-

Ali ste naročnik »Slovenskega Jadran«?

ALI STE BILI NA NASEM LEPEM SINJEM JADRANU?

Uprava »Slovenskega Jadran« bo izmed svojih novih naročnikov, ki plačajo vnaprej celotno naročino, z žrebom določila tri nagrade:

- I. nagrada: 14-dnevno
- II. nagrada: 10-dnevno
- III. nagrada: 7-dnevno

brezplačno bivanje ob morju.

Pohitite z vplačilom naročnine za naš list, ker vam nudi edinstveno priložnost, da brezplačno uživate lepote naše po vsem svetu znane jadranske obale.

Za zbiralce naročnikov pa je naša uprava pripravila v naši veliki kampanji za razširitev lista tudi nagrade, in sicer:

1. celotno brezplačno naročino za tistega, ki zbere deset plačanih celoletnih novih naročnin;
2. polletno brezplačno naročino za tistega, ki zbere pet plačanih celoletnih novih naročnin, ali deset polletnih;
3. trimesečno brezplačno naročino za tistega, ki zbere tri celoletne plačane nove naročnine ali šest polletnih.

Naslov: Slovenski Jadran, Koper, Santorijeva ulica 26, telefon 170, tekoči račun pri NB v Kopru štev. 657-T-162.

»Slovenski Jadran« izhaja v Kopru, enkrat tedensko na 12, bogato ilustriranih straneh.

Svojim bralcem nudi:

1. dopise in članke iz vseh krajev naše ožje domovine, zamejstva in slovenskih naselb in svetu;
2. poročila in članke iz drugih republiških in gospodarskih centrov naše države;
3. pregled svetovnih dogodkov in komentirane važne zunanje politične akcije;
4. posebna rubrika je posvečena prosveti in kulturi, mladini, ženam in ljubiteljem športa;
5. enkrat mesečno ima »Slovenski Jadran« prilog »Kmetijski vestnik«, kjer najdejo naši kmetovalci veliko praktičnih nasvetov in zanimivosti iz sveta;
6. v podlistkih izdaja »Slovenski Jadran« romane z zanimivo in napeto vsebino;
7. »Slovenski Jadran« pričuje objave vseh organizacij in ustanov, družinske in osebne vesti.
8. ima vsestransko organizirano oglasno službo, zagotovi interesantom takojšen uspeh v njihovem poslovanju.

»Slovenski Jadran« dobite v prodaji v vseh kioskih in trafikah za ceno 10 dinarjev. Na sleherni pošti pa lahko s položnico in vplačilom naročnine postanete naš redni naročnik. Letna naročnina stane 500 dinarjev, polletna 250.

Tukaj odrežite!

Naročilnica za nove naročnike

Naročam tednik »Slovenski Jadran« na naslov:

Ime in priimek

Bivališče

Pošta

Naročnino bom plačal, ko prejmem vašo položnico!

Dne

(Lastnorocni podpis)

Rastko Bradaskja

Vesti s Koprskega

V petek 18. t. m. je bila v Ljudskem gledališču v Kopru konferenca Mestne mladinske organizacije. Konference se je udeležilo nad 300 mladincev iz Kopra. Govorili so o organizacijskih vprašanjih v zvezi s V. kongresom LMS, ki bo 5. oktobra v Mariboru. Kot delegata za ta kongres so izvolili Emila Hrvatina. Ob zaključku so razširili sedanji odber za pet novih članov.

XXX

Cena mesu se bo v koprskem okraju znižala za 40 do 100 dinarjev. Mesnici bodo meso prodajale po kvaliteti, in sicer bo najboljše meso po 200 do 220 din za kg, trejazredno meso pa po 160 din.

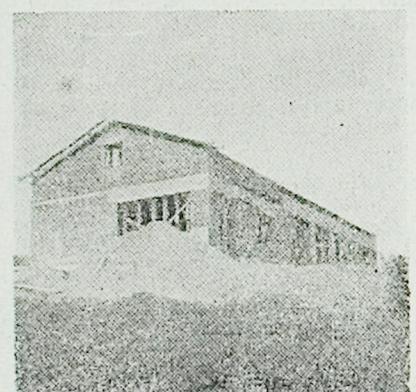
XXX

Po vsem koprskem okraju in v drugih delih Istre se vrstijo protestna zborovanja proti italijanskim imperialističnim izzivanjem. Naše delovno ljudstvo spontano in upravičeno reagira na izsiljevanja in grožnje rimske vlade. V koprskem okraju je doslej prisostvovalo protestnim zborovanjem nad desetisoč ljudi ter sprejelo resolucije, ki so jih poslali zveznemu Izvršnemu svetu v Beograd. V teh resolucijah so delovnjik kolektivi, kmetje in ostalo prebivalstvo zahtevali, naj naša vladada podvzame odločne ukrepe, da preneha nepotrebna gonja izzivanja in sorvarstva rimskega imperializma.

Člani občinskega odbora SZDL v Portorožu so s svojega razširjenega sestanka poslali državnemu tajanstvu za zunanje zadeve v Beogradu protestno resolucijo, v kateri poudarjajo, da je predlog maršala Tita na Okroglici v sedanjih pogojih edino pravilen in da predstavlja zuten prispevek za ohranitev miru v svetu.

Tudi mladinska organizacija v Ankaranu je imela protestno zborovanje, s katerega so poslali resolucijo, ki ostro obsoja imperialistično politiko sedanja rimske vlade.

Solniki osmletke iz Izole so poslali okrajnemu odboru SZDL v Kopru protestno resolucijo. V tej resoluciji obsojajo oboroženo provokacijo italijanske vojske na naši meji. »Te zastarele metode, pravi resolucija, »ogrožajo mir in življenske interese tržaškega prebivalstva. Zahtevamo, da s takimi provokacijami takoj nehajo in želimo, naj nas pustijo v miru pri našem resnem delu za izgradnjo socializma.«

Sola na Kovčicah med gradnjo

Sv. Anton

Nismo še pozabili naših padlih junakov, bratov in sestra, ki so darovali svoja življenja za našo osvoboditev. Zato se pripravljamo na naš občinski praznik, ki bo 2. oktobra. Takrat bo desetletnica mavnega pokola in požiga po naših vaseh. Takrat bomo počastili spo-

min naših žrtev, saj je samo naša vas darovala za svobodo 55 življenj.

Krajevna organizacija SZDL je v ta namen sklicala 17. t. m. sestanek, kjer smo se pogovorili o pripravah za ta naš praznik. Postavili smo petčlanski pripravljalni odbor, ki je sestavil program. Na proslavi bo sodelovala tudi domača godba in pevski zbor. Krajevna organizacija ZK bo darovala venec, prav tako zadružna. Pionirji bodo spletli iz svežih rož svoj venec.

Ljudstvo v naši vasi vse prema- lo sodeluje in odloča pri socialistični izgradnji. Veliko kričo za to nosi organizacija SZDL, ki ves čas po volitvah ni sklical masovnega sestanka in ljudje tudi sploh ne vedo, kdo je predsednik te organizacije. Tudi uprava kmetijske zadruge oziroma odbor ni sklical občinskega zaborava, čeprav bi bila to njegova dolžnost.

Občinski ljudski odbor se vse prema- lo poslužuje masovne pomoči in ljudje nimajo občutka, da lahko prispevajo ali odločajo pri ljudski oblasti tako, kot bi bilo treba.

Našo vas je zelo prizadela toča in burja in zato se ljudje zelo razburajo zaradi nepravilne izterjavitve davka na kmečki dohodek. Tudi OLO ni v tem letu poslal kmetom nobenega obvestila, kolikor davka so dolžni plačati za leto 1953. Ljudje so bili pač navajeni, da dobijo položnice z označeno vsoto in se tega tudi še držijo. Zdaj pa je bil edino obvestilo v gostilni obešen letak, ki ga vsi niso niti videli. Potem pa se je v hiši kar pojavil izterjevalec in zahteval od kmeta, da vsoto davka takoj plača. Tako ljudje godrnjajo in pravijo, da bi bilo treba o tem govoriti na masovnem sestanku. Zanima jih tudi, koliko davka jim bodo odpisali zaradi vremenskih neprilik.

Ljudje bi tudi radi vedeli, zakaj še niso dobili davčnih knjižic, kot imajo že kmetje v Marezigah, Po- begin in drugod.

Mislim, da naši ljudje ne bi zaostajali s plačilom davka, če bi jim kdo zadevo pravilno raztolmačil. Treba bi bilo samo k zadevi pravilno pristopiti in ljudem pojasniti položaj, v katerem se nahajamo.

Zelo prav nam bo prišla letos graditev nove ceste iz Sv. Antona na Kovalič, ki se bo začela verjetno 1. oktobra. Ljudje, posebno mladi, bodo imeli priliko za zasluge, ki so ga potrebeni.

V. T.

Osp

Člani prosvetnega društva »Domovina« v Ospu se sprašujejo, kaj se je zgodilo s člani njihovega odbora, ki se že dva meseca sestajajo. Čas bi bil, da pripravijo poročilo in sklicejo letni občni zbor. Treba je tudi opozoriti odbor, da ne pozabi vnesti v poročilo obračun prosvetne gostilne, ker člani že več let ne vedo, kakšno je stanje.

K. R.

PREDAVANJE

MITJE VOŠNJAKA V KOPRU

V sredo zvečer je predaval v Kopru jugoslovanski konzul v Celovcu Mitja Vošnjak. Obravnaval je položaj slovenske nacionalne manjšine na Koroškem in njihovo dolgoletno borbo za nacionalne in ekonomske pravice. Številni poslušalci so našli predavatelja s ploskanjem.

Zadružno gibanje v Štanjelu se krepi

V nedeljo, 12. septembra, je občni zbor kmetijske zadruge Štanjel so- glasno sklenil, da takoj prične z obnovno zadružnega doma. Zadružniki so se postavili na edino pravilno stališče, da morajo najprej oni sami storiti vse, kar je v njih močeh, potem bodo že tuši drugi prisluščili na pomoč. Zavedajo se, da je zadružni dom, spričo nalog, potreb in želja, predpogoj zadružnega, gospodarskega in kulturnega napredka v občini. Poseben odbor aktivnih in zavednih zadružnikov bo vodil obnovitvena dela. Občni zbor je odpravil tudi zelo nevšečno pomanjkljivost dose- danjega upravnega odbora z imenu- vanjem novega predsednika, ki je tovariš Rado. Polletna bilanca izka- zuje zadovoljiv uspeh. Štanjelskim zadružnikom želimo obilo uspehov vega truda ne bodo izostali.

Popotnik

Nova vas pri Novokračinah

Nekoliko postrani, med Jelšanami in Novokračinami, stoji mala vasica Nova vas, ki ni označena na nobenem zemljevidu.

Vas ima sedem ali osem hiš, o- krog so vrtovi, sadovnjaki in polja, nato pa gozd. Vasi ne vidiš, dokler nisi že tam in je tudi nikoli ne najdeš brez spremstva domaćina. Verjetno je to edina vas v Sloveniji, ki nima poti, ima pa že dve leti električno. Prav čudno je slišati v tej samotni vasici, kako iz hiše igra radio. Zato so najboljši kažipot drogovi električne napeljave, toda nekoliko nerodno je pri tem skakati čez ograje in se vzpenjati po rebbri. Kadar je lepo vreme, uporabljam vodnjake na vrtovih.

Prebivalci se ukvarjajo s poljedelstvom in živinorejo, njihov glavni pridelek je krompir. Imajo tudi precej sadnega drevja in gozd, kjer pripravljajo drva in oglje. Največ skrbijo jim pač dela pot, ki je nimajo. Zdaj pravijo, da jo bodo začeli v kratkem graditi in da bodo prišli strokovnjaki ter napravili načrte.

Vasica je sicer čedna in lepo urejena in bi bila prav primerena za letoviščarje, ki si želijo popolnega miru in svežega zraka. Tudi za izlete so tukaj primerni in privlačni in prav tukaj bilo, da bi Planinsko društvo iz Ilirske Bistrike v najkrajšem času postavilo od Jelšan in od Novokračine prav do Nove vasi tablice z napismi za kažipot.

ZBOROVANJE UCITELJEV IN PROFESORJEV POSTOJNSKEGA OKRAJA

Pred dnevi se je sestalo v prostorijah Jamske restavracije nad 150 učiteljev in profesorjev postojnskega okraja, ki so razpravljali o svojem dosedanjem delu in prihodnjih nalogah. Konference se je udeležil tudi sekretar OK ZKS Matevž Hace, ki je izrazil željo, da bi prosvetni delavci sodelovali tudi izven šole na tistih področjih, za katere se čutijo najbolj sposobne.

V diskusiji so obravnavali razne probleme s prosvetnega področja. Govorili so o nujni potrebi kreditov za učila, o sektorskih zdravnikih, ki nočejo opravljati pregledov solskih otrok brez predhodnega zagotovila o plačilu, ter o strokovnih izpitih in drugih zadevah pouka in vzgoje.

Prosvetni delavci so z mnogo dobre volje stopili v novo šolsko leto. Med njimi je tudi nekaj novincev, ki jim želimo čim več uspehov pri njihovem delu.

S kolesarske dirke za pokal našega lista

(Nadaljevanje s 3. strani)

Tov. Grmek je v imenu Okrajnega odbora SZDL izročil vodstvu dirke prav lepa darila kot priznanje za velike napore, ki jih morajo prenašati gojitelji kolesarskega športa, kar je poudaril pred šartom.

PODVIK BONINA IN COLICA

Popoldne smo v Sežani zapustili asfaltirano cesto in zavili proti Di- vači. Tu sta Bonin Viktor iz Solin in Sarajevčan Colić Ahmed, zbežala iz grupe in prva vozila po Vrem- skih dolin. V Ilirske Bistrici, kjer so bili vsi prebivalci na ulici, sta imela že 4' naskoka pred ostalimi. Okvare so se vrstile za okvarami. Najbolj prizadeti so bili Dellasanti, Brajnik, Vidali in mladi Srbi Krebelj, toda vsem, razen slednjemu, je po dolgi muki le uspelo ujeti skupino najboljših, ki se pa res niso potrudili, da bi jim otežkočitali priključek. V Ilirske Bistrici so bili že vsi najboljši skupaj. Pred Jelšanami je Colić omagal, tako da na je na vodstvu ostal sam Bonin. Ta je začutil domači istrški zrak in si skušal priboriti lep uspeh pred očmi svojih vaščanov. Toda tudi on ni bil kos temu naporu. Po 80 km trajajočem begu ga je skupina najboljših dohitela. Na zmučenem obruazu smo videli dve solzi. Nič za to, Viktor, solinarji bodo vseeno zvedeli za tvoj podvig in bodo več kdo zadovoljni s teboj!

Novo grobišče tubolarjev je bilo od Kozine do Ržane. V prvih sto metrih je kar pet kolesarjev stopilo s kolesa in začelo popravljati okvare. Lonzarič je bil najhitrejši in v nekaj kilometrih je bil zopet v grupi. Še dobro se ni oddahnil, pa je bil zopet na tleh, tokrat skupaj z Dellasantom in Apollonijem. Taka trojica je pa nevaren tekmev vsakomur. Niso pretekli še treh kilometrov, in je so bili vsi trije v vodči skupini. Toda okvar še ni bilo konec. Popravljati sta morala že drugič Apollonio in Dellasanta, ki sta pa z divjim tempom v Bertokih le dohitela skupino, v kateri so bili še Petrovič, Brajnik, Lonzarič, Bo- govič, Vidali, Fatur in Zorič. Pred njimi so vozili naši odlični prometniki, ki so res vzorno vzdrževali red po cesti. Saj to ni bil lahek posel. Od Ržane do Kopra se je dirki priključilo skoraj 100 najrazličnejših vozil in vse te je bilo treba odstraniti. V Portorožu je kolesarje pričakovala nepregledna množica ljudi. Javili smo jim, da bo devet kolesarjev pridrvelo skupaj na cilj. To- da ustele smo se. Na zadnjih dveh

vzponih pri Izoli in Portorožu so se najboljši odtrgali in dosegli kakih tri sto metrov prednosti. Iz ovinka pred kopališčem je pridrzel pet vozov. Na celu je bil Brajnik, ki je pomagal Dellasanti v sprintu. Dvesto metrov pred ciljem se je Brajnik umaknil in dal prost pot Dellasanti. Ta je v zadnjih sto metrih pretekel Vidalija in Bogoviča in tako osvojil prvo nagrado v Portorožu.

Zvečer so se vsi kolesarji in spremiščevalci zbrali v hotelu »Triglav« v Kopru, kjer so jim priredili svečano razdelitev bogatih nagrad. Pred nagrajevanjem sta navzoče pozdravila tov. Julij Beltram, sekretar okrajnega komiteže ZK, in tov. Rafaelovič, sekretar KZJ, ki sta podčrtala pomen te kolesarske dirke, ki povezuje vse Primorce od Triglava do Jadrana z njihovo domovino FLRJ. Tov. Beltram je nato razdelil nagrade in čestital k uspehu Petroviču in ekipi koprskega Proleterja, ki je že drugič osvojila državno prvenstvo. Zmagovalec in ekipa Proleterja sta prejela v dar lepe pokale našega lista.

Tov. Rafaelovič se je o dirki la- skavo izrazil, ko je podčrtal odlično organizacijo in topel sprejem in zelje, da bi ta postala res tradicio- na kolesarska prireditev v naši novi državi socialistični Jugoslaviji.

Šmarje

Preteklo soboto je bil v Šmarjah zbor volilcev, na katerem se je zbralo precejšnje število ljudi. Ob- ravnivali so razne stvari; predvsem pa predlog obračuna za leto 1954. Navedli so vrsto predlogov, vseh pa seveda ne bo možno sprejeti, ker so možnosti omejene. Volilci so z odobravanjem sprejeli predlog pro- računa in se zavezali, da bodo v redu plačevali davke.

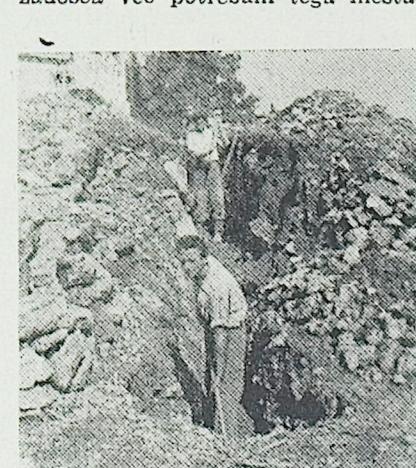
Na sestanku so med drugim kriti- zirali krovce, ki so slabo popravili streho šolskega poslopja, tako da jo morajo po nekaj letih ponovno popravljati.

Precjer živahnna razprava je bila, ko so sprejemali dva odloka občinskega ljudskega odbora. Oba odlo- ka — o popravljanju občinskih cest in o ogrevanju kokoši — so z nekatimi pripombami sprejeli.

Ob zaključku so se pogovorili tu- di o najnovejšem izzivanju Italijanov na naših mejah in postali re- sultacio, v kateri so izrazili svojo solidarnost s politiko jugoslovanske vlade, ki se bori za koristi trža- škega ljudstva.

Vodovod na Prestranku

Začeli so kopati jarke in pripravljati vodovod iz Korotana za Pre- strank. To je prva faza. V drugi pa bodo vodovod podaljšali iz Korotana do Postojne in tako ojačili sedanji postojanski vodovod, ki ne zadošča več potrebam tega mesta.

Kopljejo jarke za vodovod

Nogomet se nikamor ne premakne, čeprav so za to ugodni pogoji. Upamo, da bomo lahko na naših nogometnih enkrat tudi kaj dobrega napisali. Přihodnji teden bo zopet začel z rednimi vajami. Partizan. Na tem področju bomo, kakor vse kaže, še največ dosegli.

Sestega oktobra bo minulo deset let, odkar so fašisti prvič začeli Šmarje. Prav ti spomini vplivajo verjetno na gradbeno delavnost, saj prav te dni hitro spravljati pod streho nekatere stavbe. V nekaj dneh bodo zgradili mlini, pozneje pa še oljarno, kar bo vsekakor velika gospodarska pridobitev za te kraje.

Z. D.

KOPER

Santorijeva 26 - Poštni predal 2

Delo mladine postojnskega okraja pred V. kongresom LMS

Od začetka septembra se so skoraj v vseh občinah postojnskega okraja vršile mladinske konference. Njihova naloga je bila v prvi vrsti izvolitev delegatov za V. Kongres LMS. Konference so uspele celo tam, kjer so jih letos že večkrat brezuspešno sklicali, da bi izvolili občinsko vodstvo mladine; tako je bilo na Raketu, v Starem trgu in Ilirske Bistrici. Sedanji uspeh pa lahko pripisujemo dobrim predpravam, pri katerih je nudila vso pomoč organizaciji ZK in člani OK LMS.

Konferenci v Ilirske Bistrici je prisostvovalo preko 70 delegatov iz Ilirske Bistrike, Jelšan, Jablanice in Prema. Živahnio so razpravljali o problemih mladinskih organizacij posameznih občin. Za proslavo na Okroglici se je razgibalo življenje zlasti v Novokračnah, medtem ko aktivni v Ilirske Bistrici še vedno le životarijo, z izjemo mladine v Trnovem. Takemu stanju je krivo vodstvo mladine; o sekretarju občinskega komiteja mladine pa je razpravljalo celo OK LMS Postojna na zadnjem plenumu v avgustu. Tam so soglasno sprejeli sklep, da Pigelj Emila izključijo iz okrajnega komiteja in razresijo funkcije sekretarja mladine. Takrat so v Ilirske Bistrici izvolili nov komite mladine, v katerega vsi gledajo z večjim zupanjem.

Ne zdri se mi odveč omeniti, da bi bilo treba še marsikaterega člena komiteja mladine presečati, kajti nekateri predstavljajo samo prazne številke, od katerih ni nič prizakovati. Zalostno je, da se vsi mladi komunisti ne zavedajo svoje odgovornosti pred mladino, ki jih je izvolila z zaupanjem. Za svojo nedelavnost najdejo vedno kup izgovorov, v katerih je malo ali pa nič resnice. Zato je na zadnjem plenu mu okrajno mladinsko vodstvo skle-

nilo, da bodo očistili svoje vrste. Prav bi bilo, da bi o tem vprašanju spregovorila tudi osnovna organizacija ZK, kajti vprašanje vzgoje naše mlade generacije je dovolj važno, da zasluži skrb vse družbe.

Tudi mladina na Pivki je na svoji konferenci ugotovila, da je vzrok mrtvili v mladinski organizaciji prav v njenem vodstvu. Na konferenci so izključili iz vodstva dva člana, med njima predsednika komiteja. Resnici na ljubo je treba priznati, da bi bil lahko mladinski aktív na Pivki vse drugačen, saj nimamo skoraj nikjer primera, da bi bil občinski komite ZK pripravljene nuditil toliko pomoči, kot je to bil primer prav na Pivki. Te pomoči pa mladinsko vodstvo ni znalo izkoristiti. Pomanjkanje političnega dela med mladino je zlasti perece v nekaterih vasen in sploh med kmečko mladino, med katero je bilo celo nekaj primerov pobega čez mejo (vas Zagorje). To je eden izmed najbolj boleznih problemov mladine v pivški občini.

Konferenca je dalje razpravljala o vključevanju mladine v društvene organizacije in ugotovila, da mladina noče v društvu, ker so nedelavnina. Toda to ne more biti opravičilo za nobenega člena organizacije, kajti ravno mladina mora biti tista, ki bi s svojo mladostno silo in poletom pripomogla, da se delo spet razgiblje. Zato je treba k mladini samo pravilno pristopiti in jo pritegniti v društvo.

Na konferenci so tudi sprejeli sklep o razpustitvi mladinske organizacije v tovarni »Javor« ter vključitvijo njenih članov v vaške organizacije. Ta spremembra je bila potrebna, ker ni bilo nikoli mogoče pritegniti vse mladine na sestanke. Delajo namreč v treh izmenah in se bodo veliko lažje udeležili sestankov v domači vasi.

Postojnska mladina je tudi presegala svoje dosedanje delo in uspehe v predkongresnem tekmovanju. Omenim naj le najvažnejše: prvi mladinski teneden v juliju, v katerem je sodelovalo okrog 600 mladincev in pionirjev, izleti mladine v Ptuj, Idrijo in Cerkno, mestna konferenca vajencev in njihov sprejem v organizacijo itd. Živahnja diskusija je bila zlasti o kmečki mladini in o oblikah dela na vasi. Važno je predvsem to, da postanejo mladinske organizacije v mestih in na vseh samostojne in da bodo znale same reševati svoje lastne probleme. Postojnska občina ima močan in sposoben komite, toda vztrajati mora na tem, da se usposobijo in vzgojijo tudi posamezna vodstva aktívov, ki se še niso odresla stare prakse, da čakajo direktiv vodstva in ne morejo začeti sestanka brez navzočnosti člana komiteja.

Ker se bližajo volitve v zvezno skupščino, bodo mladinski aktív rudiли vso pomoč pri pripravah, okrasili volišča in se prvi udeležili volitv. Med mladino je vse premalo zanimanja za sestanke SZDL, zborov voliščev, o čemer bi bilo treba spregovoriti zlasti sedaj v predvolilnem času. V tem vprašanju je treba napraviti prelomnico, kajti mladino morajo zanimati tudi vsa politična, gospodarska in kulturna vprašanja, ki jih obravnavajo na teh sestankih.

Delegati so obravnavali tudi priprave za občinski zbor brigadirjev, ki so sodelovali pri republiških ali zveznih delovnih akcijah. Zbor bo v dneh pred pričetkom V. kongresa LMS in takrat bodo tudi podelili znake in pojavne diplome OK LMS. Marija Vogrič

Pri pospravljanju rje

Tudi njim je bilo lepo...

Odlomki iz življenja počitniške kolonije v Logatcu

Zgodaj zjutraj, ko bi človek pričakoval, da bodo še spali, se začnejo pogovarjati in postajajo nemirni. Tudi pozneje, ko smo čas počitka nekako uzakonili, smo videli, da se ga otroci ne drže zelo natančno, vedno je preteklo nekaj časa, da smo jih pomirili.

Glej, tam se joka mala Marija. Padla je in se je malo ranila. Histro je »doktor« tu, kmalu opravi z ranico, okoli se nabere kak ducat mladih ljudi, — že ima ducat prijateljev! Tudi vzgojiteljice in vzgojitelji so se približali otrokom. Mirko jih bo učila plavanja, Maks obiske, Zdravka petja itd. Ko so jim razdelili še zoge, kolebnice, šahe, so se razveselili in bilo je vse v redu, postali smo prijatelji.

Prav lahko je otroke sedaj zaposliti z igrami in jih navajati na dijiplomo. Naš dnevni red izpopolnimo z kopanjem, (vreme nam ni dosti nagajalo), s sprehodi v bližnje gozdove, z igranjem odbijke in nogometom. Neverjetno, kako so nekateri dobri nogometisti; popoldne pa bomo šli včasih tudi v kino.

Napotil je čas za izlet v Postojnsko jamo. Večina otrok je še ni videla; košček kraške zemljice in del morja — to je bilo vse njihovo obzorje do sedaj; zato si lahko predstavljate, kako mogočno je vplivala ta največja lepota našega Krasa nanje. Otroci so se vrnili nasmejanih lic in zadovoljni.

Tudi vnaprej skrbimo, da otroci čim bolj pestro izrabijo čas leto-

vanja. Medtem je prišla k nam ekipa Radia Koper in posnela na magnetofonski trak nekaj izjav, nekaj pesmic, deklamacij in pozdravov naših otrok. Kako lepo deklamira Bojan in Mirela! Na primer tisto lepo Zupančičeve »Ciciban in čebela«. Najmanjša in najmlajša, Sonjica, zna lepo pesmico o mamiči. Fantje raje pojeno, škoda, da niste slišali tiste o mucku. Ponosni smo lahko na te otroke. Vse njihovo znanje je sad slovenske vzgoje doma in v šoli.

Spet se odpravljamo — sedaj na Vrhniko — da počakemo otrokom, kje se je rodil Slovencem eden najpomembnejših mož. Ni se nam treba batiti, da nas otroci ne bi razumeli. Sami so revni, zato dobro poznajo revščino, iz katere je Cankar rasel, in bodo tako laže ocenili veličino njegovega dela. Peljali smo jih tudi k sv. Trojici, da si bodo otipljive predstavili zgodbe iz knjige »Na Klancu«.

Tako smo na koncu našega letovanja. Pokazati smo hoteli otrokom tudi lepote Cerkniškega jezera, pa se je že osušilo. Sli smo vseeno tja; tisti, ki so dobro hodili, so videli ostanek jezera v Zakraju, ostali pa so bili že utrujeni in so se zadovoljili z sliko izsušenega jezera.

Dan pred zaključkom letovanja so nam otroci pripravili nekaj programa za slovo. Približno tak je bil kot takrat pred magnetofonom. Mi smo jim pa postregli z vsemi dobrotnami, kar jih je premogla naša

Velika gospodarska Škoda zaradi neurja v Štanjelski občini

Veliko neurje v noči od 10. na 11. t. m. je zajelo tudi področje Štanjela. Posebno škodo je utrpelo področje Dolnje in Gornje Branice, ker je voda potoka Branice toliko narastila, da je vse ajive poplavila. Voda je izruvala sadno drevje in polnila velik del koruze.

V vasi Kodreti je voda vdrla v hišo in gospodarsko poslopje Štemberger Franca in mu nanesla na dvorišče in v hlev okoli 20 voz cestnega materiala. Žvokej Albinu je voda vdrla v klet in mu odnesla nad 500 kg nabranih jabolk. Tudi kmetijska zadružna je utrpela škodo, voda ji je odnesla več stotov suhe deltelje.

V vasi Lisjaki so bili ljudje vso noč na nogah: odstranjevali so vodo, ki je nenehno vdirla v hiše in gospodarska poslopja. V več hišah je bilo na meter visoko voda. Veliko je škode na poljih, kjer je voda nanesla do 10 cm peska in grama.

V Dolnji Branici je voda odnesla tudi tri poljske mostove. Največ škode je utrpel milnar Lisjak Anton, ker mu je neurje popolnoma razdejalo miln; zmocilo mu je 500 kg žita, 200 kg moke in pokvarilo vse notranji inventar ter milinsko orodje. V hlev je vdrl toliko vode, da so le s težavo rešili živino in prašiče, 10 kokoši pa jih je voda odnesla. Po izjavi lastnika ne bo miln obratoval skoraj dva meseca.

Zaradi velikega dejavnega naliva so se na več kraju utrgale zemeljske mase in zasuli občinske poti.

Cesta Branik—Gornja Branica je imela za nekaj dni promet zaprt, ker se je utrgalo na cesto več kot 150 kubičnih metrov zemlje.

Ljudje te okolice ne pomnijo, da bi kdajkoli zaradi poplave utrpeli toliko škode kot v preteklem tednu.

F. I.

Na Krasu nabirajo in sušijo rje

Na Krasu nabirajo in sušijo rje, ki jo odkujujejo kmetijske zadruge. Lepo vreme je bilo za nabiranje in sušenje zelo ugodno, zadnje dni pa nekoliko nagaja dež.

Kraško rje zelo upoštevamo, ker vsebuje mnogo čreslovine (tanina) in jo uporabljajo pri strojenju kož. Kmetijska zadružna v Vojščici je je že nakupila velike količine, pa tudi druge zadruge z odkupom zelo hitijo. Marlivi nabiralcji na Krasu si tako zaslужijo lepe denarje.

kuhinja, in otroci so v prijetni zabavi preživeli zadnji večer v koloniji.

Naslednji dan so odšli. Tisti, ki imajo starše, domov, oni pa, ki jih nimajo več, pa v Dom. Srečni so eni in drugi. Tri tedni sproščenega življenja v koloniji so jih vse zblžali. Samo mali Pietro bo ostal tu. Sklenili smo, da se bo tu izučil poklica. Oče in mati, Italijana, sta ga zapustila in pobegnila v Italijo. Pietru je zelo hudo; joka, revček misli, da bo ostal brez prijateljev. Toda ni še minil dan in že se Pietru veselo igra z logaškimi prijatelji, na prejšnje je že pozabil!

Tako smo preživel tri tedne med otroki iz Kopra, Pirana, Izole in okoliških vasi; med otroki, katerih očetje so kot borci Kosovelove, Bavoriške in Vojkove brigade pomagali osvoboditi Slovenijo, med otroki, očetje katerih gradijo socializem, med sirotami, ki so jim italijanski fašisti pobili starše. Pričnati moramo, da je bilo vsem zelo lepo. Za to smo se trudili tudi vsi, ki smo bili v koloniji. Največ zahvale pa dolgujemo našemu ljudstvu, ki tako skrbi za lepšo bodočnost svojih otrok!

Kot vedno pa taki neudajni vremenski preobratni prinesajo s sabo tudi nesrečo. Tokrat je silo narave občutil posestnik Likar Ludvik iz Pečin št. 8. Med nalinjem je ponoči udarila stela v hišo in hlev. V hiši je snela vrata z okvirjem vred, žignila v hlev, kjer je ubila 4 glave, živine, in sicer: 1 vola, 1 kravo, 1 juncu, 1 prasico, in dve ovc.

K sreči niso utrpeli pri tem ljudje v hiši nobene poškodbe, le trenutno je zračni pritisk omamil tri člane družine. Posestnik Likar ima veliko gospodarsko škodo.

P. A.

Počitniška kolonija v Logatcu

Škoda zaradi neurja

Letos je na Krasu tudi mnogo lešnikov in starejši ljudje zaradi tega napovedujejo hudo zimo. Dočačini lešniki pridno nabirajo in marsikatera družina jih ima tudi do 100 kg. Ni pa znano, da bi že katera zadružna lešnike odkupovala in prav bi bilo da bi se zadruge za to pozanimala. Prav gotovo bi lešnike lahko prodali tudi za izvoz.

Tako bi ljudje prišli do denarja, ki bi ga dobili za rje in za lešnike, in to bi jim prišlo zelo prav, kajti marsikatje ne bo terana niti za domačo potrebo.

Herpelje

Občinski ljudski odbor Herpelje je imel v počastitev 10-letnice ustanovitve primorskih brigad in priključitev Primorske k novi Jugoslaviji slavnostno sejo. Seji so prisotstvovali predstavniki množičnih organizacij. Tajnik tovariš Mihalič je na kratko orisal pomen te svečane seje, nakar so sprejeli odlok, da bo 26. maj občinski praznik. Ta datum spominja na pozicij vasi Bek in delno Otočle od strani nacifašističnih požigalcev, dalje odhod naših borcev v partizane in aretacije in odgon prebivalcev v koncentracijska taborišča. Istočasno je ta datum povezan z neštevilnimi zločini, ki jih je izvršil okupator nad našim mirmim prebivalstvom. Prepričani smo, da bo prebivalstvo občine Herpelje simbolično praznovalo datum 26. maja 1944 in se spominjalo težkih dni pod okupatorjem.

R. K.

*

Prebivalstvo občine Herpelje se je 20. t. m. zbralo na protestno zborovanje, kjer je odločno obsodilo italijanske fašistične borce, ki ob goriski meji rovarijo z orožjem in takoj izvajajo naše mirno ljudstvo. Na zborovanju je govoril dr. Josip Rapotec, ki je jasno in odločno prikazal gonjo italijanskega imperializma, ki je v času okupacije duš naš živelj in še sedaj bi rad ne-nasino grabil po naši zemlji. Poudaril je, da je predlog gospoda Pelle, ki vrtrja na tem, da naj bi v Trstu izvedli plebiscit, Primorem popolnoma tuj, kajti niso se pozabili fašističnega nasilja. Zato odločno zavračajo vsako meščarjenje na račun naše zemlje.

Tržaško vprašanje je maršal Tito lepo opredelil na Okroglici in v Split. Le na tej podlagi se bomo lahko razgovarjali.

Pečine na Tolminskem

Po izredno lepih sončnih dneh se je v noči od četrtek na petek prejšnji teden pooblačilo. Na zapadu je bilo od morja opaziti težko sopro in vlago. Kazalo je, da se bo vreme nenadoma spremeno, kar se je tudi zgodilo. Začel je padati močan dež skoraj z našivom. Saj ga je bilo skoraj potreba po 20 dnevnih sonca. Sicer nam je lepo vreme zelo prav prišlo, da smo posušili vso otavo, ki je letos izredno lepa. Tudi na vse ostale jesenske pridelke, kot ajdo, koruzo, krompir in fižol, je lepo vreme zelo ugodno vplivalo.

Kot vedno pa taki neudajni vremenski preobratni prinesajo s sabo tudi nesrečo. Tokrat je silo narave občutil posestnik Likar Ludvik iz Pečin št. 8. Med nalinjem je ponoči udarila stela v hišo in hlev. V hiši je snela vrata z okvirjem vred, žignila v hlev, kjer je ubila 4 glave živine, in sicer: 1 vola, 1 kravo, 1 juncu, 1 prasico, in dve ovc.

K sreči niso utrpeli pri tem ljudje v hiši nobene poškodbe, le trenutno je zračni pritisk omamil tri člane družine. Posestnik Likar ima veliko gospodarsko škodo.

VELIKA RAZSTAVA NA 26.000 KVADRATNIH METRIH

Nedeljsko jutro na zagrebškem kolodovoru. Z vseh strani prihajajo nabito veliki vlaki. Izstopajo delovni kolektivi tovarn, podjetij in ustanov, šole in posamezniki. Reka ljudi se ulije po ulicah in hitri razstavnemu prostoru. Skupaj z njimi se borim pred blagajnami za vstopnico in za prostorček v dolgi verigi, ki se pomicata skozi paviljone.

</

Pogovor z Bogomirjem Magajno ob izidu njegove zbirke novel »ODMEV KORAKOV«

Pri Primorski založbi v Kopru je pravkar izšla Magajnova knjiga štirinajstih novel »Odmev korakov«. Sodelavec našega lista se je ob tej priliki oglasil pri pisatelju in ga naprosil, naj bi povedal nekaj o svojem življenju, literarnem delu, o njegovem odnosu do primorske zemlje, o svojih načrtih. Bogomir Magajna je brat Franceta Magajne, ki je bralcem našega lista dobro poznan. Doma sta oba iz Gornjih Vrem. Medtem ko France doma kmetuje, je Bogomir zdravnik specialist v bolnišnici za duševne bolezni v Polju pri Ljubljani. Doslej je napisal dolgo vrsto novel, črtic, pravljic, člankov, razmišljanj po najrazličnejših revijah in časopisih. Mnogo izmed teh del je zbral v knjigah: »Primorske novele«, »Bratje in sestre« (novele), »Zaznamovanje (novele), »Oživeli obrazci (legende in pesni v prozi), »Gornje mesto« (roman iz zagrebškega življenja), »Graničarji« (povest iz časov streljanja Bidovca in njegove skupine), »Racko in Ljija« (mladinske zgodbe in pravljice), »V deželi pravljic in sanj« (pravljice). Vse te knjige so bile kmalu razprodane in jih ni več dobiti po knjigarnah. Slovenski knjižni zavod misli prihodnje leto za pisateljevo 50-letnico izdati knjigo izbranih novel, Mladinska založba pa izdajo »Racka in Lije«. Vrsto črtic in novel ter pravljico »Brkonja Čeljustnik« so predvsem tudi na druge jezike.

»Tovariš Magajna, kaj te je nagnilo k pisateljevanju?«

»Živa, lirična fantazija matere in epična zgovornost očeta, ki je vedel povedati zlasti ob kozarcu vina sto različnih stvari, pripovedovanja vremenskih starin ob ognjiščih, knjige, ki jih je bilo v hiši zlasti po bratovi zaslugi kar precej, svetel sij primorskega sonca in divje pesmi kraške burje v zimskih nočeh. Pisati sem začel že kot pastirček na gmajni. Danes bi dosti dal za tiste stvari, čeprav so bile neobogljene. Kot otrok sem hudo zavidal bratu, ki je znal pisati pesmi. Takrat sem poizkušal spremeniti celo poglavje iz knjige »Pod svobodnim soncem v epično pesem. Sestra mi je rekla, da je zanič in ni sem zaradi tega celo noč zatisnil očesa. V prvem razredu gimnazije sem »ustanovil in urejeval« list »Gaja«, dokler se nisem sprl z vsemi »sotrudniki.«

»V mnogih tvojih delih se zreali velika ljubezen do primorske zemlje in primorskega ljudstva ter mržnja do fašistov – ali bi hotel o tem kaj povedati?«

»Ob razpadu stare Avstrije je hotela mati z menoj posebno slovesno praznovati ta razpad in sva slato v njeno rojstvo vas Barko, visoko na Brkine. Dan je bil tako lep, da se je dobro videla skoraj vsa primorska zemlja. Julisce Alpe so bile obrobljene zvezcer s širokim, zlatim pasom. Kaka žalost za dečka, prežetega z ljubezijo do svoje domovine, nekaj dni potem, ko je italijanska vojska okupirala slovensko zemljo! Ob nesrečni rapalski pogodbi sem prejokal dneve in noči in se zaklel, da bom posvetil svoje življenje predvsem delu za osvoboditev te zemlje. Bilo je potem dosti dela, predavanj, prireditev, demonstracij, društva na obeh straneh meje, pisanja, delo pri agenciji lista »Istra« v Zagrebu, tudi v stari Jugoslaviji ilegalnega dela. Orjuna in Narodna obrana pa sta me zasedovali. Nisem jih maral, ker sta krenili na pot fašizma in začeli v domači državi s terorjem. 4 leta sem še čakal na službo, ko sem odslužil staro jugoslovansko vojsko. Ne bi je dobil, če bi ne zahteval profesor Šerko izrecno mene za svojega pomočnika. V začetku sem bil pristaš leve smeri klerikalne stranke, Krekov učenec. Ko sem videl, da se ta stranka nagiba vedno bolj na pot reakcije, sem zamrzil tudi to in postal že kot dijak simpatizer komunistov, pozneje njihov član, ker sem spoznal, da je le ob njihovem vodstvu pričakovati osvoboditev Primorja pa tudi rojstvo demokracije v naši državi sami. Zato sem se takoj v začetku OF pridružil kot vodja skupine osvobodilne-

mo pokretu. Pozneje sem kot italijanski deserter-kaznjenev v specialnih kompanijah po Italiji marljivo pomagal organizirati skupine aktivistov. Bila je to permanentna smrtna nevarnost, a tudi po ulicah Florence in drugih italijanskih mestih so se vse povsod širili napis: »Dol z Dučejem! Kruh in mir!« itd. Stotine prijateljev, naših fantov, bi vedelo marsikaj povedati o tem. Prej ali slej mislim o tem napisati knjigo: »305.« Skupina specialne kompanije te številke je odšla 500 km daleč skozi nemške vrste k partizanom. Med njimi so bili člani, ki so danes mnogo vrlih aktivistov. Nekateri so se povzpeli do kapetanov in majorjev, čeprav so imeli poprej samo nekaj razredov poitaljančene osnovne šole; pozneje so končali maturo, eden obiskuje celo univerzo. Dosti raje bi v tem razgovoru pisal samo o njih, ne o sebi, toda saj bom še pisal dosti o njih, predvsem pa o tistih, ki so padli —

Bogomir Magajna ko študent na kraški gmajni

o Stevu, o Viliju, Janku in drugih. »Kako je bilo potem tvoje življenje pri partizanah?«

»To skušaj razbrati iz knjige »Odmev korakov«, čeprav so v njej opisane predvsem usode tovaršev.«

»Kak je danes tvoj odnos do italijanskega ljudstva?«

»Klub neizmerni mržnji do fašizma nisem zapadel v šovinizem.«

Zato maturant gimnazije sem vedel več kot italijanski maturant o italijanski umetnosti, zlasti o slikarstvu in kiparstvu, precej tudi o literaturi in glasbi. Literarna dela sem bral takrat v originalu.

Vedel sem pa tudi, kar italijanski maturant se danes ne ve, da so italijansko ljudstvo njegovi mogotci strašno zatirali skozi vso zgodovino in da ga danes zatirajo nič manj kot v prejšnjih dobah, čeprav se po večini tega še ne zaveda. Lebeni v knjigi »Odmev korakov« zgodbo »Kdor si bodic!« Mnoga primorskih fantov je gledalo tiste kraje in se bo spomnilo, kako zelo so resnične besede v tisti noveli. Eden izmed najsvetnejših dni v mojem življenju je bil zadnjic dan na Okroglici, ko sem viden več stotisočglavo množico naših ljudi zbranih v srcu Primorske in poslušal našega Predsednika, ki je velikan ne samo po pogumu, ampak tudi po razumu in srcu. Veselje je kalila samo bolečina, da je tam onkrat meje še mnogo naših ljudi, ki še vedno trpe težko preganjanje in zasedovanje. In blaznim šovinistom Italijevi ne dovolj, da imajo nekaj tisoč kilometrov svoje obale, ampak bi radi potujeli še tisti košček obale, ki jo imamo Slovenci. Zato ne more biti danes zaobljuba, ki sem si jo zadal ob rapalski pogodbi, še končana. Oni pa naj mislimo na tiste velikane iz svoje zgodovine, ki so jim povedali, do kam sega resnič-

na meja Italije, naj mislimo tudi na Danteja in Mazzinija. Ko se bo italijansko ljudstvo zares zavedelo samega sebe, ne bo več mržnje med nami. In zavedelo se bo samega sebe prej ali slej. Ko smo prišli v Kaznjenjico v Ponte Gironi, je ljudstvo živilo; ko smo odhajali, nas je ljudstvo objemalo in jokalo. Tudi o tem bom pisal v »305.«

»Kako sodiš sam o umetniški vrednosti knjige »Odmev korakov?«

»O umetniški vrednosti bodo pač sodili bralci in kritiki. Ko je knjiga tiskana, ni več last avtorja, ampak potuje kot samostojno bitje med ljudmi, ne oziraje se na avtorja. Rad bi, da bi potovala iz srca v sreči z isto ljubezijo, ki sem jo občutil, ko sem knjigo pisal. Čeprav so v njej skoraj samo zgodbe o drugih, sem jo vendar skušal prežeti s svojsko barvo in s svojo ljubezijo. Dosti raje bi v tem razgovoru pisal samo o njih, ne o sebi, toda saj bom še pisal dosti o njih, predvsem pa o tistih, ki so padli —

Upam, da bo med partizani in partizankami, tudi primorskimi, zlasti tistimi, ki so se borili po Brkinih, Notranjskem in Dolenjskem, dosti takih, ki bodo ob branju te knjige podoživali tudi sami sebe, ves tisti sicer tako težki, vendar tako veliki čas. Upam, da bo ta knjiga, napisana deloma med vojno, deloma po vojni, šla po Primorskem z istim uspehom, kot nekoc knjiga »Graničarji«, ki je romala v tisoč in tisoč izvodih ilegalno čez mejo. Takrat je vladala strašna tema nad primorsko zemljo, danes pa sije sonec, polno upanja tudi za tiste, ki so ostali onkraj meje.

Pionirji in pionirke bodo iz knjige spoznali, kaj je pred nedavnim bilo, in se navadili iz nje ceniti neizmerni pogum svojih očetov in mater, obenem pa jim bo v svariilo pred hujenami onkrat meje, ki se še niso, kot se zdi, nasile krvi, požigov, neizmernih zločinov. Morda bo knjiga osvetlila tudi tega, ali onega iz delovnega ljudstva Italijanov, da se bo potem boril proti hujenam, vampirjem in zajedalcem v svojih lastnih vrstah, da končno pride dan, »ko rojak prost bo vsak; ne vrag, le sosed bo mejak.«

»Tovariš Magajna, kaj pa pripravljaš?«

Izboljšujem razne novele kot Veljko, Marto, Elzo, Mirjam, Ukrainko, ki bi jih izdal pod skupnim naslovom: »Zgodbe o lepih ženah.« Ponudil bom to knjigo Prešernovi družbi, če ne bo dobila od drugod kaj boljšega. Pišem roman »Zlati plaz«, ki bo zahteval delo dveh let. Napisal bom vmes vrsto črtic »O punčki Majki«. Taki so moji načrti. Upam in srčno si želim, da bi jih tudi izvršil.«

Novo delo Erosa Sequija

Pred nedavnim je založba »Edita« na Reki izdala novo delo Erosa Sequija z naslovom »Eravamo in tantri...« Eros Sequi je pripadnik italijanske manjšine v naši državi, ki zelo plodovito deluje na pisateljskem in pesniškem polju. Predvsem ga poznamo kot pesnika v hrvaškem jeziku, saj srečujemo njegove pesmi skoraj po vseh hrvaških literarnih revijah.

To zadnje njegovo delo lahko uvrstimo v skupino memoarne literature, saj je pisano v obliki dnevnika. Cestovno zajema obdobje desetih mesecev. Svoje pripovedovanje začne s 14. oktobrom 1943 v vasi Vrapče in konča avgusta 1944 v gorah nad Kastavom. Dolgo pot, ki jo je pisatelj prehodil skozi Banijo, Gorski Kotar, Kordun, Belo krajino, je tako lepo in prepričljivo opisan, da mu ves čas z zanimanjem sledimo. Krasni so opisi narave, ljudi in narav, posebno pa je lepo upodobil partizansko življenje. Knjiga je res zanimiva predvsem kot dokument, kako je našo borbo za osvoboditev doživjal Italijan, intelektualce s širokim obzorjem. Na ščitnem ovetu pa stoji beseda, ki to delo zelo dobro označujejo: »Iz te knjige se epopeja samo odraža, kot bi izzarevala iz krepkih in obilnih temeljev

Koncert moškega zboru »FRANCE PREŠEREN« IZ KRANJA

Pred dnevi je v Kopru gostoval moški pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja, ki je pod vodstvom dirigenta prof. Petra Liparja priredil celovečerni koncert v koprskem Ljudskem gledališču.

Zborovska peska umetnost je pri Slovencih dosegla že tolikšno stopnjo, da slovenci poslušalec ob vsaki priložnosti pričakuje nekaj presečljivega, nadpovprečnega. Ta misel nam je že tako v krv, da smo razočarani, če ne slišimo nič nenačnega, nič izrednega, kar bi nas pretreslo v vsej muzikalni globini. Priznati pa je treba, da je ta misel tudi često utemeljena, kajti korak od nadpovprečnosti nazaj k občajnemu, včasih tudi precej neokusnemu načinu zborovskega petja je prav majhen. Če se spominjajo uspehov, ki jih je dosegel zbor »France Prešeren« leta 1950, ko je dobil prvo nagrado kot najboljši zbor v Sloveniji, moram priznati, da koncert v Kopru ni dosegel tiste višine, ki bi jo poslušalec po vsej priliki pričakoval. Krije se za teveda ne gre napraviti pevovodji, temveč bolj dejstvu, da preživila vsak zbor — in ne samo zbor, temveč tudi poklicni orkestri — dobe, ko glabeno telo ruše, in dobe, ko pada. Ta proces je nujen in se zato tudi neprestano ponavlja. Če upoštevamo te razloge, nam bo do neke mere razumljiva mlačnost celotnega nastopa in morad tudi nekatere intonacione posmanjkljivosti. Teže pa je zagovarjati napake, ki presegajo splošni okvir nerazpoloženja v zboru, pa vendar neprimerno bolj vplivajo na poslušalcev vtise. Tako je na primer motilo slabo razumljivo besedilo pri večini pesmi; besedilo zahaja veliko pažnjo, saj je več ali manj neposredno povezano z interpretacijo skladbe. Šibkost se je izražala tudi v tem, — vsaj tak je bil vtis —, da pevci niso povsem obvladali nekaterih pesmi.

Vse te pomanjkljivosti morda niso bistveno vplivale na celotni učinek, toda brez dvoma so zmanjšale umetniško vrednost z nadpovprečnega na povprečno. Pri zboru s tolikšnimi uspehi in tako tradicijo pa je to že mnogo.

Spored koncerta sta sestavljala dva dela, izpolnjevale pa so ga v glavnem pesni lažjega značaja. V prvem delu smo shišali 9 pesmi, od katerih jih sodi sedem v čitalniško dobo in ne nudijo nobene posebne zanimivosti. Foersterjev zbor iz operе »Gorenjski slavček« je bil intrančno dober in tudi sicer dovolj svež. Spored je zelo poživila Liparjeva pesem »Na Posavju«, ki edina sodi v sodobno zborovsko umetnost. Foersterjev »Samod« je nekoliko dolgočeven in je že vsled tega nekoliko izgubil na kvaliteti. Šibkost se je povzročila slaba izgovarjava besedila ter intonacija (zlasti pri tenorjih). Pri Ipavčevi pesmi »Danici« se je odlikoval solist, kateremu gre zahvala, da je pesem uspel. Prvi del

sporeda je zaključila Jenkova »Na moru.« Tej skladbi je manjkala ona natančnost, ki jo zahteva slaherna pesem, pa čeprav je še tako brez-pomembna. Sladile so še: Schwabova »Večer na morju«, Prelovčeva »Nageljni zdeči«, Gotovčeva »Jadrane« ter Bučarjeva »Tam, kjer pisana so polja«, ki je zaključila prvi del.

Drugi del koncerta je bil znatno boljši, tako v izbiri pesmi, kakor tudi v izvedbi. Po uvodni Golčevi »Pesmi o svobodi« je sledila vrsta narodnih v najrazličnejših priredbah. Od teh so bile najboljše Kernjakov venček »Juhe, pojdamo v Škošč«, Maroltova »Kosa« in Mirkova »Kolo.« Manj so uspele Kuharjeva »Vrtec ogradila hoden«, Simonitjevi »Boles mi leži« in »Lastovki v slovu.« Za zadnjo pesem velja isto kot za Ipavčevu »Danici«: skladibe z brezčenim zborom in solistom redkokdaj povedo kaj novega, največkrat pa so neokusne in šablonike.

Nam enem mestu je treba pochliniti vse tri soliste, zlasti pa obo baritonista, ki razpolagata z izredno bogatim glasovnim materialom.

Pevovodja Peter Lipar je skušal dati skladbam svojstveno podobo in pri nekaterih pesmih mu je to uspelo, pri ostalih pa interpretacija ni prišla do takšnega izraza, kakor bi zaslužila, iz navedenih objektivnih razlogov.

Koncert je bil zelo slabo obiskan, kar je v Kopru navada. Vendar pa je vsaj ta maloštevilna publika dala pevem in dirigentu obilo priznanja za trud in požrtvovalnost, ki zaslužita v vsakem primeru več pozornosti in večjo udeležbo na koncertu.

Kulturni drobiž

FESTIVAL RICHARDA STRAUSSA

Bavarska državna opera je priredila v londonskem Covent Gardenu festival oper Richarda Straussa. Na sporedu so bile tri Straussove opere: »Arabella«, »Die Liebe der Danae« in »Capriccio.« Skupno je imela 11 predstav. Zadnja nemška opera družba, ki je obiskala London, je bila v letu 1936 Dresdenska državna opera.

VELESEJEM KNJIG V FRANKFURTU

Od 24. do 29. septembra bo v Frankfurtu v zahodni Nemčiji mednarodni velesejem knjig. Razstava bodo priredili v tamkajšnjem Domu nemške umetnosti obrti. Tu bo veliko najnovnejših publikacij s področja umetnosti, arhitekture, glasbe, baleta in gledališča. Bogato zastopana tudi otroška in mladinska knjiga, jezikoslovje in slovenstvo.

RAZSTAVA JACQUESA VILLONA V NEW YORKU

V newyorškem Muzeju moderne umetnosti so pred dnevi odprli prvo retrospektivno razstavo francoskega slikarja Jacquesa Villona. Razstava bo odprta do 15. novembra. Priredjena je v spomin enega vodilnega umetnikov pariške šole, ki se je uveljavil kot mojster moderne kubističnega slikarstva. Razstavljene so njegove barvne podobe, litografije in knjižne ilustracije iz obdobja 1891 do 1951.

Cankarjeva založba je zadnje dni poslala na trg knjige Edvarda Morgana Forsterja »Potovanja v Indijo« (roman) ter »Statut Zvezne komunistov Jugoslavije«, ki ga je izdala v drobnih brošurah (28 strani) v nakladi 10.000 izvodov.

Ker imamo še nekaj izvodov »Vojkovega voda« na razpolago, vabilo posamezne kolpoterje, posebno pa šole, naj knjigo takoj naročijo.

Obenem prosimo vse, ki so knjige prevzeli v prodajo, naj nam nakažejo denar za že prodane izvode.

ČUDA "SONČNE ENERGIJE,"

IZ ATOMSKE DOBE ŽE PREHAJAMO V DOBO SONČNE MOČI.

»Današnja raziskovanja in razvojne močnosti dokazujojo, da bi se prav lahko pridobile vse, za prehrano prebivalstva potrebne, kalorije s primernim izkorisčanjem in gojenjem alg ter s povezanim kmetovanjem. Ne dve milijardi akrov polja, ampak dva milijona. Energijo za potrebu dela bomo dobili iz vira, ki ga človek ne bo mogel nikoli izčrpati — iz sončne svetlobe.«

S to izjavo so vsaj za več stoletij ovrgli prerokovanja, da je človeštvo obsojeno na smrt zaradi lakote. V zvezi s to izjavo se v daljni bodočnosti pojavljo obrisi sintetičnega izpreminjanja sončne svetlobe v električno energijo; pridobivanja neomejenih količin vodika iz vode in sončne svetlobe; celotnega okrevanja in ohlajevanja hiš in celih mest s pomočjo črpalk, ki bodo uporabljale zemljo samo kot vir toplotne in mraza; brezdnih tovarn, ki jih bo gnala sončna svetloba, in cele vrste drugih čudes, ki bodo mogoče še za našega življenja zatemnile atomsko dobo s še večjo dobo sončne energije.

SONČNI STROJI NISO NIC NOVEGA

Sanje o sončnih strojih se pojavlja že v grški in egiptovski mitologiji in so se vzdržale preko poskusov Galileja in Leonarda da Vinčija do »sončnega stroja«, ki ga je zgradil in pokazal pred Napoleonom III. John Ericsson pa do »sončneabsorbenta in pečne tuljave«, ki so jo zgradili v naši generaciji.

KLOROFILSKI »STROJI« V RASTLINSKIH LISTIH

Kaj napravlja travo zeleno?

To je fotosinteza, s katero vse zelene rastline pretvarjajo ogljikov dioksid in vodo v ogljikove hidrate in prosti kisik, najunikovitejša pri temperaturi med 3 in 30. stopinjam Celzija. Pri tem igrata ali železo ali mangan, ki ju pritegne svetloba iz rastlinskih korenin, vlogo katalizatorja ali startera za klorofilski »stroje« v rastlinskih listih.

Kasnejše študije so ugotovile, da je velika letna potrošnja sončne svetlobe kot potencialne energije. Ce upoštevamo, da izrabi fotosinteza samo en odstotek te energije — in nekateri znanstveniki trdijo, da izrabi samo eno petino odstotka — dopušča klorofilski »stroj«, da gre v izgubo ogromno delovne energije. Pomnožite to s 33 milijardimi akrov kopne zemlje sveta in začeli bomo spoznavati vrtoglavi potencial sončne energije.

110.000 KALORIJ SONČNE SVETLOBE ZA SPREMENBO ENE MOLEKULE

V zadnjih letih so radioaktivni izotopi in Geigerjevi števci sledili nedojemljivi tehniki narave, ki rabi 110.000 kalorij sončne svetlobe za spremembo ene molekule ogljikovega dioksida in vode v ogljikov hidrat in kisik.

Zapeljivi cilj raziskovalcev je sedva odkritje možnosti za povečanje

nje učinka fotosinteze, nakar bi lahko sintetizirali proces, s katerim bi lahko uporabljali energijo sončne svetlobe v industriji in v kmetijstvu. Strokovnjaki razlagajo: »Zdaj nam je znano, da nam ni treba drugega, kot da dobimo kemično sestavino, ki vrška izzarevanjo energijo in z njo ustvari novo sestavino, ki bo oddajala energijo za izgrevanje.«

Zdi se, da so nekateri poskusi rešili uganko prenosa energije v fotosintezo. Pri poskusih so ugotovili, da se v eni minutni teme, ki sledi minutni žareče svetlobe, dvigne kisik v klorelji za desetkrat. Iz tega sledi, da se bo lahko z uporabo razsvetljevanja v presledkih pri vodnem kmetovanju izumila umetna metoda za pridelovanje živil.

90 % ZEMELJSKE VEGETACIJE RASTE V VODI

Ker je klorela samo ena od tisoč različnih vrst morske vegetacije, in raste 90 % zemeljske vegetacije v vodi, je možnost novih virov za prehrano in industrijske surovine naravnost vrtoglav. Celo tisti skeptiki, ki trdijo, da ne bo mogoče uporabljati klorelje in drugih vodnih rastlin za pridobivanje okusne hrane, priznavajo, da bo lahko ogljikov dioksid, ki se sprošča s fermentacijo množično gojene klorelje, ogromno koristil, na koncu rastočim rastlinam, ker ga bo mogoče koncentrirati za fotosintetični proces teh rastlin.

Pa naj bo že uspeh teh raziskovanj kakršen koli, odkritje o vplivu prekinjevanja svetlobe in teme na rast so spravila raziskovalce sončne energije na raziskovalno področje, ki zanima znanstvenike že od leta 1900 dalje. Že v prejšnji generaciji so znanstveniki odkrili, da se selijo ptice selilke, ki so na dan imeli 14 ur svetlobe, celo sredini zime proti severu, če se jih izpusti. Nosni polži, ki so jim dovolili na dan samo 11 ur svetlobe, niso legli jajc; ko so pa istim polžem dali 10 ur svetlobe, šest in pol ure teme, nato pa znova eno uro svetlobe in in drugih šest in pol ure teme, so legli bilo jajc. Poskusi so pokazali, da so normalno zorele rastline, ki so jih zgodaj popoldne pokrili za dve urami s temnim klotom. Če so jih pa za enak čas pokrili zgodaj zjutraj ali kasneje popoldne, so s tem rastline zamorili ali pa vsaj težko okrnili.

Te in še druge ugotovitve so pripeljale do zaključka, da vpliva na vse življenje dolžina dneva. Svetloba in tema s tem, da se menjata, nekako kontrolirata hitrost rasti in uravnavata razvoj v vsakem delu organizma. To študijsko področje imenujemo »fotoperiodizem« in je novo obširno področje za raziskovanje tajnosti sončne energije.

PONOČI SVETIJO ŽAROMETI PO ZORECIH NASADIH

Sadilci sladkornega trsa uporabljajo zdaj žaromete, ki svetijo po zorečih nasadih in s tem

preprečujejo, da bi rastline iztrošile energijo, ki jo normalno rabijo za cvetenje. Prišli so do zaključka, da lahko delimo rastline v dolgodnevne in kratkodnevne. Soj in filz, konoplja in jesenske cvetnice, kot so na primer astre in krizanteme, rastejo tudi v dolgih dneh, vendar pa ne cvetajo in ne dajo sadu, dokler se dolžina dneva ne skrči in dolžina noči ne podaljša. Cebula, pesa, razne vrste krmilnih trav, jarne žitarice in gladiole cvetejo samo takrat, ko so dnevi dolgi in noči kratke. Umetno se v tem pogledu prav lahko vpliva na fotosintezo s kratkim ponočnim osvetljevanjem. Osvetljevanje grede z mlado čebulo z žarometom vsako poznojesensko noč za nekaj minut bo povzročilo nabrekjanje čebulic. Če enako svetlimo ponoči krizanteme, bo to zakasnilo njihovo cvetenje.

KEMIČNI NACIN PRIDOBIVANJA KLOROFILA

Klorofil je »hladni toplotni stroj« znotraj rastlinskega lista, ki opravlja herkulsko delo fotosinteze. Že v prejšnji generaciji je nemškim in francoskim kemikom uspelo, ekstrahirati čisti klorofil iz koprivnih bodic. Kasneje so ameriški kemiki iznašli način pridobivanja klorofila iz alfalfatrave, brez smolnih, gumijevih in listnih ostankov. Iz ene tone sveže alfalte lahko danes ekstrahirajo 3 funte tekočega klorofila.

Klorofil, klorola, fotoperiodizem, obsežno znanstveno delo za sintetiziranje procesa fotosinteze, vse to podpira prerokovanje, da bodo največji znanstveni napredek v drugi polovici XX. stoletja dosegli verjetno v carstvu sončne energije.

ZANIMIVOSTI iz znanosti in tehnike

VSAK DESETI KRVODAJALEC LAJKO PRENESE ZLATENICO

Svetovna zdravstvena organizacija ZN opozarja, da je razširjena uporaba transfuzije krvi poostrial problem zlatenice. Desetino krvodajalcev so morali izložiti, ker bi lahko z njihovo krvjo prenesli zlatenico na sprejemnika. Krvodajalci so svojcas imeli zlatenico, vendar ne more sedaj nobena preiskava krv tega ugotoviti.

ZAPESTNI RADILO ZA AMERISKO VOJSKO

Ameriška vojska je objavila izpopolnитеv zapestnega radijskega aparata, ki lahko sprejema oddaje v krogu 40 km. Radijski aparat, katerega pritrdirjo na zapestje kot ura, je dva in pol cm dolg, deset cm širok in ima premer 2,5 cm.

CENENA ATOMSKA ENERGIJA LE MALO VERJETNA

Strokovnjaki poročajo, da je atomska energija nekaj gotovega, gospodarsko izkorisčanje te energije mogoče, ceneno pridobivanje atomske energije pa le malo verjetno. Treba je priznati, da bi bila atomska pridobljena električna energija zdrava le tedaj, če bi lahko cena tekmovala s ceno električnega toka, proizvedenega bodisi v kaloričnih ali hidrocentralah. Edini praktični način za prizvodnjo nuklearne električne energije bi bil sedaj gradnja reaktorjev, ki bi o-

bratovali pri visoki temperaturi ter proizvajali paro za kalorične elektrarne. Proizvodnja nuklearnega električnega toka bi bila tehnično mogoča.

POT DO BARVNE TELEVIZIJE JE SE DOLGA

Čeprav se delo na področju barvne televizije nadaljuje v več centrih, bo treba še veliko poiskusov in novih načrtov, preden bo mogoče predložiti obsežen načrt za barvno televizijo. Eden najbolj resnih problemov je vprašanje, v kakšnem polkrogu bi lahko običajni sprejemniki sprejemali oddaje barvne televizije. Ta polkrog bi bil verjetno znatno manjši, kot pa je pri sprejemu slik črno-beli televizijskih oddaj. Zaradi tega in drugih tehničnih problemov ter z njimi zvezanimi večjimi stroški je verjetno, da bo poteklo še precej let, preden bo sprejemanje barvne televizije postalostvarnost.

PETDNEVNO POTOVANJE NA LUNU

Predsednik medplanetarnega društva v Londonu, Arthur Clarke, je nedavno izjavil, da bo prvo potovanje izven zemlje na luno. Za pot 480 tisoč kilometrov bo raketa, ki bo letela s hitrostjo 40.000 kilometrov na uro, potrebovala pet dni.

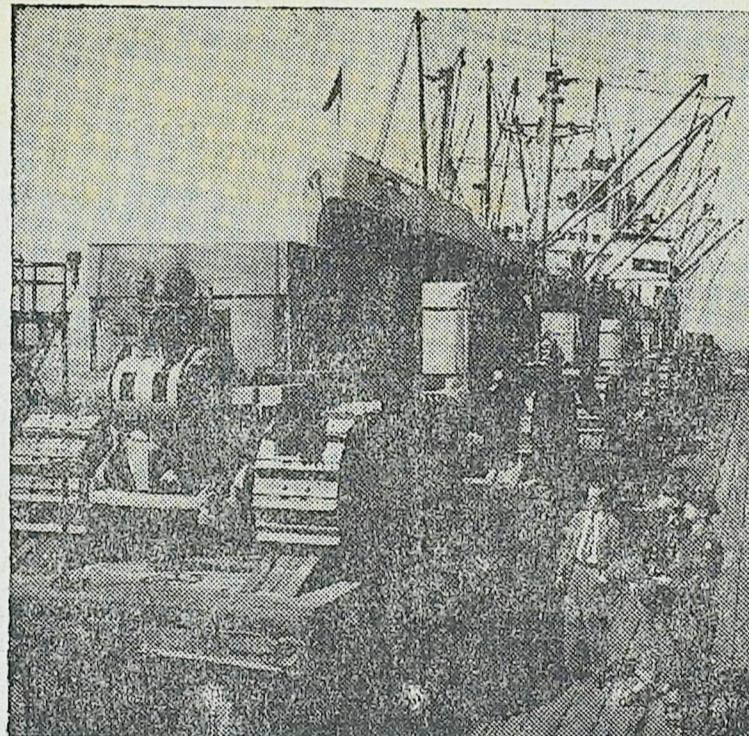
ZASTAVA POLARNE ODPRAVE ADMIRALA PEARYJA NAJDENA PO 50 LETIH

Dva kanadska znanstvenika sta našla na vrhu gore na Kolumbijskem rtu, vrh kupa kamenja ameriško zastavo, ki jo je posadil admiral Robert Peary pri svoji odpravi na Severni tečaj leta 1908. Našli so tudi sledove Pearyjeve odprave leta 1906. Znanstvenika sta nadalje obiskala rezervno skladisča na Aldrichovem rtu, ki ga je pustil tam leta 1920 danski raziskovalec Gottfried Hansen.

OVOJNI PAPIR, KI PREPREČUJE RJO

V Ameriki že nekaj časa uporabljajo bleščec papir srebrne barve, ki ščiti pred rjo. Izdelek se imenuje »Vapor Guard VPI«. Uporablja ga za zaščito in zavijanje vojaške opreme in nadomestnih strojnih delov.

Novi ovojni material je iz odpornega papirja, ki so ga prepojili s posebno sestavino proti rji. Zaščita proti kemičnim in atmosferskim vplivom je tako zanesljiva, da odpade potreba zaščite predmetov z maščobami; kemični preparati, s katerim je papir prepojen, preprečuje nastanek rje za daljšo dobo.

VZAJEMNA OBRAZBNA POMOČ — V luki Virginija je za Jugoslavijo pripravljena obrambna oprema, ki čaka, da jo vkreja na ladjo.

„15. SEPTEMBER“

TOVARNA CEMENTA IN SALONITA ANHOVO - SLOVENIJA

TELEGRAM: CEMENT ANHOVO

Izde'uje prvorosten Portland cement N 400 in C 500 in proizvode iz azbesta in cementa: valovite plošče za pokrivanje hangarjev, tovarniških poslopij, garaž, sejmskih paviljonov itd.; šablone dimenzijs 40 x 40 cm, ravne plošče raznih dimenzijs, debeline 4-10 mm, vodovodne cevi z delovnim pritiskom od 7-30 atmosfer, ter kanalizacijske cevi

Zahujte prospekt in cenike!

ZA MLADE UČENJAKE: NEKAJ O VZTRAJNOSTI

Ne mislim tiste vztrajnosti, ki jo kaže priden učenec v šoli ali mrvlja pri svojem delu. Ta vztrajnost je individualna lastnost in je pri različnih ljudeh (morda tudi mrvljah) in različnih namenih različna. Včasih se ta celo izmaliči v trmovlavnost, ki ni vedno vredna hvale. (Pomislimo samo na laške šoviniste, kako so »vztrajni« v svojih megalomanskih apetitih!) Vztrajnost, ki jo imam v mislih, je delec živilne vede in zelo važen delec. To vztrajnost imenujemo včasih tudi s tujim imenom »insercija«, kar v ozjemu pomeni pravzaprav lenovo.

Bil je nekoč duhovit človek, ki je postavil tole nerešljivo vprašanje: »Kaj bi se zgodilo, če bi neka nepremagljiva sila zadela na prav tako nepremagljivo oviro?« Res, kaj bi se zgodilo? Jaz ne vem; prav gotovo pa je, da bi ne bil rad med obema, ko bi tričli skupaj.

Nekdo pada s strehe visoke stavbe na ulico in je na mestu mrtev. Ubil se je pač. Toda, zakaj se je ubil? Ali mi morete na to vprašanje s kratkimi besedami pampetno odgovoriti? Svoj lanski klobuk stavim, da ne boste pravilno odgovorili. Rekli boste: »Ubil se je, ker je iz velike višine padel. Padec ga je potem takem ubil.« To mi popolnoma nič res, sirote moje. Ne zaradi padca, pač pa zaradi prenagitev padca je umrl!

Ce nekdo pada s spodnjega klina lesteve, mu morda nič ne bo; če bi pa padel z vrhnjega klina, bi se ubil ali vsaj hudo poškodoval. Zakaj? Kakšna je neki ta razlika med padcem z zgornjega in med padcem s spodnjega klina? Razlika je samo v hitrosti padanja. Med padanjem se hitrost padajočega telesa nagnog veča. Telo, ki pada iz velike višine, bo zadealo ob tla z veliko večjo silo, kot bi, če bi višina bila manjša.

(Dalje prihodnjič)

Kmet in škorec

Nekoč je šel kmet v gozd po drva. Pobiral je suhljad, da bi jo odnesel domov.

Nenadoma zagleda na tleh skakati lepega škoreca. Pobral ga je,

zavil v robček in odnesel domov. Doma mu je dal posebno sobico, da bi se škorec počutil srečnega.

Kmet je imel škoreca zelo rad in naučil ga je govoriti nekatere besede. Če je kmet vprašal: »Škorec, kje si?«, je ptič odgovoril: »Tukaj sem!« Zato je bil kmet na škoreca zelo ponosen.

Tudi sosedov Ivan je imel zelo rad škoreca, zato je h kmetu pogosto zahajal. Tako je prišel zopet nekoga pomladanskega dne, ko kmetni bilo doma. Ivanu je šnila misel: »Vzel bom kmetu škoreca, pa bo misil, da mu je ušel.« Hitro ga je ujel in vtaknil v žep.

Nenadoma pa se odpro vrata in v sobo stopi knet. Ko je zagledal Ivana, je takoj vedel, po kaj je prišel. Zato je zaklical po starini navadi: »Škorec, kje si?« — »Tukaj sem!« se je hitro oglašil škorec v Ivanovem žepu. Tako je odkril dečkovno tatvino in ga pokaral. Obljubiti je moral, da ne bo nikdar več kradel. Za kazeno pa se ni smel več igrati s škorem.

Napisala BOMBAC MAGDALENA

Moj rojstni kraj

Med hribi leži vas Sv. Trojica. Pod Ostrožnikom, nekdanjim Vrhom, knijejo velika pobočja doline. Ta vas mi je najljubša, kajti v tej vasi preživljam svojo mladost.

Vsi bližnji hribi so porasli z gozdovi in privabljajo ljudi k počitku. Z vrha Ostrožnika je lep razgled po okoliških vaseh. Ob jasnih dneh vidiš vrhove naših gorskih veliknov.

Spomladi se razcvetejo po hribih sadovnjaki. Dlječi cvetovi privabljajo čebele na pašo in obetajo dobro letino.

Zima prinese belo odejo in pravji prelepa smučišča. Tišina je po gozdovih in jasah. Tiho šumi voda, ki teče po dolini in žene težka kolesa mlinskih kamnov in žag.

Med vojno je mala vasica občutila okupatorjevo divjanje in uničevanje. Lahko pa se tudi ponaša z uspehi in borbo junashkih partizanov. V tem kraju je zemlja sprejela v svoje naročje heroja Miloša Zidanška in tu so mu odkrili tudi spominsko ploščo.

Kadar sem v tujih krajinah, se mi zdi moja vasica majhna in skromna, toda ljubim jo vselej. Se v stnosti se je bom spominjal, saj je tesno povezana z najlepšimi dnevi otroških let.

Napisal MIRAMOR JANEZ
uč. III. razr. gimnazije iz
SV. TROJICE

Pesnica o morju

Včasih smo otroci
barčice gradili,
sem ter tja po luži
— morju — jih vozili.

Daleč so veslale
glavice nam bistre;
vzdolž vse obale,
mimo naše Istre.

Jadrali smo večkrat
na odprto morje,
tja, kjer morje z nebom
stika se v obzorje.

Pa smo se vrnili,
v luki smo pristali
in na novo vožnjo
komaj smo čakali.

Vedeli smo vedno,
da je morje naše,
in zato branili
bomo ga vse čase.

In tako ostali
morja gospodarji
bodo naši ribiči,
stražniki-mornarji.

VPRAŠANJE

aaaaaaa — c — i — d —
iii — j — ll — mm —
nn — oo — pp — rr —
z —

Iz gornjih 57 črk sestavi 13 besed, ki jih vpiši v »vprašaj« tako, da boš bral v njem vodljivo besedilo naslednjega pomena:

1. peče kruh, 2. ozek morski preliv, 3. tujka za književnike, 4. drvarski orodje, 5. indijsko orožje, 6. z njimi vidimo, 7. mački podobna zver, 8. del sobe, 9. žuželka, 10. mesto v Istri, 11. del voza (3. sklon množ.), 12. kmečka izba, 13. pesem, ki opева junaska dejavnost.

Če si vpišal pravilne besede, beriš v poljih s križci, začeniš v polju s številko 4, važno vprašanje!

No, dragi pionirji, upam, da Vam tudi današnja uganka ne bo pretrd orehl! Saj ste že postalni pravi ugankarji! Zares bom vesel, ko bom prejel cel kup pravilnih rešitev! Vprašanje pa, ki ga boste brali v »vprašanju«, povejte vašim mamicam ter očetom, pa tudi tetkam in stricem, da ga bodo čimprej uresničili!

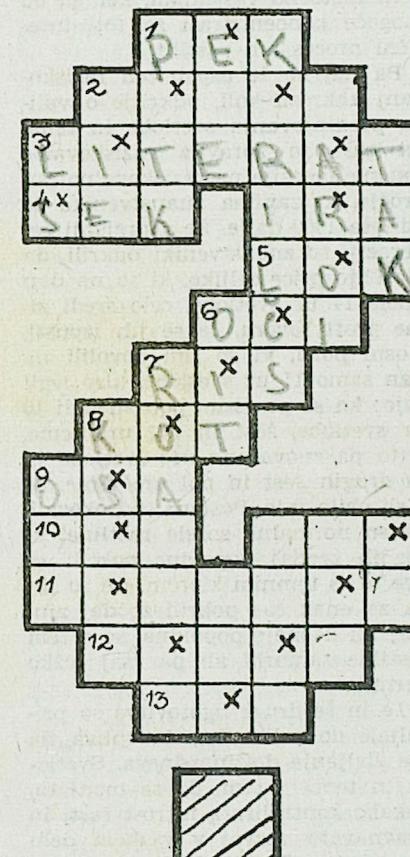
Posta strica Mihe

Danes pa so pisemca v moji mapi

zelo redka. Iznevezili so se mi celo moji najbolj zvesti mali dopisniki kot so tisti iz Sv. Trojice, Cajnarjev, Brestanice, Zatolmina, Postojne, itd. Saj razumem, da so prvi šolski dnevi najtežji in da je najtežje, dokler mali šolarčki ne uredijo cel kup važnih šolskih reči, kot so urnik, knjige, zvezki in podobno. Potem pa pride še učenje in pisanje nalog, kar so se ob počitnicah pač odvadili delati. Zato je seveda malo manj časa za zabavo in za pisanje stricu Mihi. Toda, dragi moji mali pionirji, pošteno vam priznam, da mi je po vaših pisemcih kar dolgčas, čeprav imam sicer dovolj drugega dela, da ima dan včasih kar premalo ur. Prepričan pa sem, da ko se poležejo prve šolske skribi in pridete zopet v svoj stari šolski tir, da boste našli časa tudi za strica v Kopru in mu kaj lepega pisali.

Zdaj pa bi vas prav vse rad opozoril na nekaj zelo važnega. Dobro preberite našo sestave na tretji strani »Ali si že naročila Slovenskega Jadran«, izrežite vse skupaj z naročilnico vred in pojrite k stricu ali teti, k znancu ali prijateljici in jim preberite vsebino. Gotovo jih boste prepričali, da bodo naročilnico iz-

POSESTNICA

R A D O B E G

Kako se imenuje mesto, kjer živi ta tovariš?

GRADNIKOVCI V BOHINJSKEM KOTU

V maju 1944 smo pri Črnem vrhu nad Novaki prekoraci bivšo italijansko-jugoslovansko mejo. Šli smo skozi Zalog in Jelovico. II. bataljon je imel nalogu napadati železniško postajo.

Z manjšo skupino smo bili v zasedi v smeri Bohinjske Bistrice. Drugo jutro smo odšli proti Gorjušam. Kakor hitro smo prišli s ceste na stezo, smo zagledali na progi nemško kolono, ki je prihajala iz Bohinjske Bistrice. Nič hudega sluteč, smo nadaljevali pot proti vrhu.

Na Gorjušah nas je čakal nezabeljen in neslan močnik. Pojedli smo, za hip počili in krenili preko Koprivnika proti Mrzlemu studencu na Pokljuki. Komandant našega bataljona je bil tov. Ibro, komesar pa tov. Lojze. Sli smo v dvoredu, pojoči in z zastavo na čelu. Tako smo prišli do neke planšarske koče, na eni strani je bil smrekov gozd, na drugi valovita čistina. Nenadoma udarilo po nas mitraljezi, šarci, minometi in dumdumke. Krenili smo na desno proti malim gričem in zavzeli položaje.

Razvila se je srdita borba, ki je trajala do večera. Nemci so neprestano jurišali, mi pa smo jih odbijali. Komandant Ibro je čudežno ostal živ, saj mu je rafal ožgal lase pri obeh ušesih. Kljub temu, da je šel naš bataljon v zasedo, smo imeli 7 žrtv. Med njimi je padla tudi bolničarka Frida, doma iz Vipavske doline, in tov. Sušmelj, doma iz Podgorja. Nemci so odpeljali tri vozove mrtvih in ranjenih vojakov.

Borba Gradnikovcev na Koprivniku je bila začetek juških borb, ki so jih v poletju 1944 vrstile edinice IX. korpusa na Gorenjskem.

Božič - Makarovič Nada-Alenka

Prvi spopadi

(Nadaljevanje in konec)

Primorsko ljudstvo je preživel težko goriško ofenzivo. Dolge kolone nemških divizij so se umikale v Italijo. Tudi mi smo preživljali težke preizkušnje. Tri dni smo trpeli lažko in v neprestanem dežju čakali na dnevno povelje.

Bilo je 28. oktobra 1943. Vse naokrog je mrgole Nemčev; z daljnogledom sem opazoval nemško motorizirano kolono, ki se je pomikala med Šentvidom in Razdrtim. Bili so avtobusi, kamioni in tanki. Ob neki priliki sem jih naštrela cca 107. Po zraku so neprestano brnela letala. Tov. Nanos, dežurni bataljona, je prišel s poveljom, naj se privravimo. Skoraj istočasno smo slišali strel iz šarca. Nemci so napadli našo komoro. Tako smo zavzeli položaje. Komandant Stane in Edvin sta bila kmalu težko ranjena. Tisti dan sta padla še dva druga tovariša. Obkoljeni, smo se komaj prebili v nižino, kjer smo čakali noči.

Bili smo v malih skupinah. Hoteli smo se prebiti preko Nanosa na Tolminsko, ker smo mislili, da so tam ostali bataljoni s štabom brigade. Pred cesto smo naleteli na nemško zasedo. Umaknili smo se v gozd. Ko smo stopali po suhem dražju, so nas Nemci slišali, spuščali rakete in streli. Ljudje so jokali in tarnili, ker so jim Nemci ravnokar počgali hiše. Naši skupini sta se še pridružili skupini tov. Smrekarja in Toneta.

Zopet smo se razdelili na male skupine in čakali dva dni in dve noči v gričih nad Ložicami, da bi prekoračili

cesto. Toda bilo je zaman. Bosi ali v nogavicah smo se plazili proti cesti, toda Nemci so jo stražili in razsvetljivali z rakетami.

Naslednjega dne smo krenili proti ložiščnim vinogradom. Tri in pol dni nismo ne jedli ne pili in borci so že obupavalni. Govorili so, da je zdaj konec. Bodrila sem jih, kolikor sem mogla, in jim govorila, da je treba vztrajati samo še malo, pa bo bolje.

In tako je res bilo. Prišla je tovarišica Drina in prisnela listek s sledenčjo vsebino:

»Zbirališče borcev Gradnikove brigade je v vasi Dolga poljana, hrana je pripravljena.«

Komandant Danilo Šorovič

Cakalo nas je res gosposko kosilo: goveja juha z rezanci, dušen krompir in celo kruh, ki ga je prinesla tov. Tončka z Ložic. Tako so še tisti, ki so najbolj stokali, pozabili na vse tegobe.

Okrepčani in vsi radostni smo hiteli proti Dolgi poljani. Tuk pred vaso smo zagledali v grmovju osemletno deklino, ki nam je rekla:

»Ze od zjutraj sem na strazi, lahko greste naprej, Nemci ni!«

To sporčilo me je tako presunilo, saj je bilo dokaz zavednosti in požrtvovalnosti male partizanske vasi.

V vasi smo zagledali sotovariše, toda precej jih je manjkalo. Novomobilizanci iz Notranjske so odšli na svoje domove, pa tudi starejši partizani so se razkropili v razne smeri. Manjkali so tudi tisti, ki so padli pri Štjaku.

Tam se je izpopolnila tudi naša brigada, tako da je bila pozneje sposobna izvrševati svoje velike dolžnosti. Pozneje se je preoblikovala v XXX. in XXXI. divizijo v sestavu IX. korpusa.

Predkongresna zborovanja žena so pokazala porast njihove zavesti in dejavnosti

V dneh pred IV. kongresom AFŽ Jugoslavije razpravljajo žene po občinskih in okrajnih konferencah o vseh perečih vprašanjih, ki jih mora reševati naša ljudska oblast v korist skupnosti in se posebej o tistih, ki so posebno važna za žene. V okviru teh konferenc je bila okrajna konferenca ASIZZ tudi 18. t. m. v Kopru.

Na konferenci so predstavnice žena iz raznih krajev našega okraja in najrazličnejših področij družbenne dejavnosti razpravljale o nalogah, ki stope danes pred ženo. Prisotne so bile delavke, kmetovalke, gospodinje, učiteljice, profesorice, zdravnice, babice, bolničanke, uradnice in druge. V svojem referatu je predsednica ženske zveze Katarina Vehar-Jure poudarila potrebo razvijanja socialistične zavesti in borbo za enakopravnost žena, kar je prva dolžnost ženske organizacije, kakor tudi borba za njihov politični, prosvetni in kulturni dvig. Dotaknila se je tudi važnih političnih vprašanj v zvezi z zadnjimi govorji maršala Tita in tržaškega vprašanja. V zvezi s temi perečimi vprašanjami je nujno potrebno, da imajo tudi žene politični refleks, kot so ga imele med vojno in prva leta po vojni, ko so kot električni zvonec reagirale na vsako sovražno dejanje ali besedo. To je potrebno vse do te, da bo sovražnik popoloma onemogočen. Vsa leta smo govorile o težki industriji, pravi daje referat, sedaj gre ta graditev h koncu in bo v letosnjem in prihodnjem letu zaključena. Tako se bodo sredstva, ki so šla doslej za tež-

ko industrijo, izkoristila drugje, t. j. za dviganje življenjske ravni našega ljudstva, na krepitve kmetinstva. S tem v zvezi pa prihaja spet v ospredje vprašanje naše kmečke žene, ki se oprijemlje le dela v gospodinjstvu in ni direktna proizvajalka. In ravno v tem je njen enakopravnost. V primeri z ostalimi predeli Slovenije je pri nas zelo nizek odstotek v kmečki proizvodnji zaposlenih žena. In čeprav je v kmetijskih zadružbah mnogo ženskih članic, vendar v koprskem okraju še ne deluje zveza kmečkih zadružnic, ki je v drugih krajih Slovenije najvažnejša oblika za delo med kmečkimi ženami.

Res je, da je naše gospodinjstvo zaostalo in zahteva mnogo časa. Tudi za njegov napredok smo še malo storili. Tudi o tem bo razpravljal kongres v Beogradu, kajti tudi gospodinjstvo ima v bodočnosti boljše izglede. Delati bodo pričeli razni obrati, ki bodo izdelovali vse močne praktične stroje in strojčke, ki bodo gospodinji prihranili mnogo časa. Veliko pa bodo gospodinjam olajšali delo praktičnih nasvetov, ki jih bodo dobile v raznih gospodinjskih šolah in tečajih.

V naših družinah opažamo včasih nepravilne odnose do žene-materje v gospodinje. Mož se počuti gospodarja v hiši, če žena ni v službi in ji neredko ocita, da jo hrani in vzdržuje. Žal je pri nas udomačena navada, da može ženam v gospodinjstvu ne pomagajo in pustijo, da jim žena streže. Seveda je pri tem žena, posebno če so v družini samo moški člani, preobremenjena z gospodinjskimi posli. Zato bo v

bodoče v Jugoslaviji že v ljudski šoli uveden pouk o gospodinjstvu in hranslovju za oba spola, tako da se bodo že majhni dečki in deklice priučili dela v hiši.

Še posebej se je dotaknil referat problemov naše istrske kmečke žene, ki že postaja enovreden član socialistične skupnosti. K temu ji pomaga dvig iz primitivnega načina življenja in razni tečaji. Za to zimo so v teku priprave za razširitev tega dela. Zato je OLO sprejel odlok o obveznosti nadaljevalnih šol za vso odraslo mladino do 18. leta. V okviru teh večernih šol bodo kmetijsko-gospodinjski in zdravstveni tečaji. Okrog 15 učiteljev se je med počitnicami udeležilo tečaja v Mariboru in v Radljah, kjer

Dva modela prehodnih jesenskih kostumov iz tenkega volnenega blaga.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

BOLECINE V OTROSKEM TREBUSCKU

Bolecine v trebusčku so v otroških letih zelo pogoste in predstavljajo nekakšno vzporedje z glavobolji odraslih. Kadar se otročiček ne počuti dobro in je slabbe volje, pogosto toži o bolečinah v trebusku in te so kar najčešče v predelu popka ali okrog njega. Pri tem ne smemo pozabiti, da se mnogo otroških bolezni začne oziroma pokaže prav s takimi bolečinami, tako n. pr. pljučnica. Zato je razpoznavanje med to bolezni in vnetjem slepiča včasih kar težko.

Včasih je težko tudi razločiti vnetje slepiča od tako imenovanih kolik popka. Tu gre za trebušne boleznine, ki se pojavi ne nadoma z bledico, so takoj silovito krčevite in se kaj rade povrnejo. Ta bolezen običajno prizadene živčno neuravnovesenega otroka, ki ima pogosto nekake napade nerednega in sunkovitega dihanja. Prav vzrok takih krčevitih stanij ni znan, mislimo pa, da gre za nenadno silovito krčenje žrevesja zaradi močnega živčnega dražljaja. Pri tej bolezni skoraj vedno pomaga pomirljivo prigravarjanje matere, toda bolezne se rada ponavljajo. Pri tem je zelo važno otrokovo duševno stanje: pogosto se bolezine v trebusku pojavijo n. pr. zjutraj, preden mora v šolo, medtem ko pri igri ali na prostem te težave popolnoma izginejo. Zelo pogosto zadošča, da okrog popka nalepimo malo navadnega obliža in vse težave izginejo. Cesto koristijo tudi lahne masaze, gladjenje ali lahno gnetenje trebuščka.

TRDOVRATNA ZAPEKA — ZAPRTJE OTROK (in odraslih)

Trdrovatna, dolgotrajna kronična zapeka je lahko posledica obolenja prebavnega cevja kot n. pr. zažetje ali vtisnjenje žrevesja in druge. Pri zapeki zaradi motenj v delovanju žrevesja pri dojenčku, kadar smotorno skrbimo za prehrano in kadar morebitno izključiti možnost, da prebava ne tripi zaradi zaliwanja s krevjem ali drugim živalskim mlekom, lah-

ko napravimo majhen klistirček s 100 gr mlačne vode z dodatkom 1 žlice kuhinjskega olja, kar doda premešamo, ali morebiti z glicerinsko svečko. Bodimo zelo predvidni pri dajjanju odvajjal, kateri bi smeli uporabiti kvečjemu v posameznem primeru zapeke, nikar kor pa ne sistematično t. j. trajno, večkrat zaporedoma.

Pri večjih otrocih je zapeka često zraz živčnih motenj zaradi neprimerne, dražljive otrokove o-kolice. Ta je razpoznavanje med to bolezni in vnetjem slepiča včasih kar težko.

Močno zapeko lahko povzroči tudi enostranska prehrana, kot n. pr. velike količine mleka. V takih primerih je treba zmanjšati obroke mleka, dajati pa mešano hranino s stročnicami, zelenjavno, sadjem itd. V drugih primerih je zapeki vzrok v izrazitem pomanjkanju teka s sledčim pomanjkanjem nezadostnim uživanjem hrane. Nadalje so vzrok zapeki prav odvajala, klistirji, črevesne svečke, katere starši le preveč skrbno in pridno dajejo otroku prav vsak dan v borbi proti zaprtju, ki ga povzročajo prav ta odvajala. V teh primerih se črevo poleni, pojavi se trdrovratna motnjina v refleksu potrebe na stolico. Zaradi tega je zelo koristno, da otroka za nekaj časa oddaljimo od staršev. Morda ga prav zato sprejemimo v bolničko, kjer bodo popolnoma opustili napačno prekomerno in nepotrebno dajanje zgrešenih odvajalnih sredstev. Ta odvajala bodo tam nadomestili s pravilno prehrano, ki je bogata na zelenjavni in sadju in morebiti z blagimi fiziološkimi odvajalnimi sredstvi, kot so mlečni sladkor in druga. Ne pozabimo, da tudi zapeka predstavlja, posebno pri majhnih otrocih, nekako obliko odpore ali upornosti otroka v odnosu do vzgojitelja. V tem primeru ne gre samo za zdravniško, temveč za pravo vzgojiteljsko vprašanje, ki ga mora zdravnik rešiti, pri tem pa je treba poiskati in razložiti vse vzroke pri vsakem posameznem. Treba je seveda nasvetovati in izpolnjevati najprimernejše ukrepe, tako z ozirom na prehrano kot na splošno telesno in duševno vzgojo otroka.

Po referatu tov. Jure je govoril predsednik okrajnega ljudskega odbora Franc Kralj-Petek, ki je poučil, da je nedelavnost nekaterih ženskih organizacij kriva njihovih odborov in včasih tudi premajhna pomoč množičnih organizacij. Več je tov. Petek govoril o nacionalnem vprašanju na našem ozemlju, ki je eno najbolj perečih problemov in so zlasti žene poklicane, da ga pravilno rešujejo pri vzgoji svojih otrok, svoje okolice in samih sebe.

Z predstavnico žena koprskega okraja na kongresu AFŽ, ki bo v Beogradu od 26. do 28. septembra so žene izvolile tov. Živo Beltram.

Ob zaključku konference so žene soglasno sprejele resolucijo in jo poslale tajništvu za zunanje zadeve v Beogradu. V njej obsojajo početje italijanske vlade, ki ponovno ogroža mir v svetu in uprizarja obmejne incidente.

ŽENE po svetu

KDO JE GOSPA VIAJA LAKSHMI PANDIT, NOVA PREDSEDNICA GLAVNE SKUPŠCINE ZDRUŽENIH NARODOV

Gospo Viaja Lakshmi Pandit, ki je bila izvoljena za predsednico sedanja glavne skupščine ZN, označujejo kot »veteranco svetovne diplomacije«.

Rodila se je 18. avgusta 1900. Vzgajali so jo v Indiji, le nekaj let se je šola v Švici. Gospa je vodila pokojnem indijskem odvetniku Raniju S. Panditu in ima tri hčerke. Vse tri so zdaj v Indiji, a v preteklosti so jo večkrat spremljale na njenih diplomatskih potovanjih.

V politiki se aktivno udejstvuje že od leta 1932. Kot sestra sedanja ministrskega predsednika Nehruja je bila seveda udeležena pri osvobodilnem gibanku Mahat Magadija in bila tudi obsojena zaradi tega. Preživel je tri leta v ječi.

Od leta 1935 do 1937 je bila predsednica odbora za vzgojo allahabadskoga občinskega sveta. Nato je bila izvoljena v ustavodajno zbornico države Utar Pradeš, potem pa imenovana za ministra narodne vlade. Poverjena je bila listnica za domačo upravo in ljudsko zdravje.

Gospa Pandit je bila dve leti velcoposlanik v Moskvi, nato pa je v decembru 1944 prišla v Združene države kot načelnica indijskega zastopstva na konferenci Instituta za miroljubne odnose, ki se je vrnila v Hot Springs v Virginiji. Kasneje je neuradno zastopala Indijo na konferenci Združenih narodov v San Franciscu leta 1945.

V letih 1946, 1947, 1948 in 1952 je bila predsednica indijskega zastopstva v Združenih narodih. Od 1949 do 1951 je bila istočasno velcoposlanik Indije v Združenih državah in Mehiki.

V začetku 1952. leta je gospa Pandit kot voditeljica kulturnega odposlanstva obiskala Kitajsko, kjer je ostala tri mesece. Po prvem obdobju sedmega zasedanja Glavne skupščine je bila na krožnem potovanju odposlanstva dobre volje po Srednjem vzhodu.

Gospa Viaya Lakshmi Pandit je ob priliku svoje izvolitve priredila tiskovno konferenco, na kateri je dejala, da smatra svojo izvolitev za priznanje Indiji, pa tudi za priznanje deku žena na mednarodnem področju.

Rekla je tudi, da se začenja to zasedanje Glavne skupščine v boljšem ozračju, in izrazila upanje, da bo to pripomoglo k poravnani o nekaterih zadevah, ki jih bo moralna obravnavati Glavna skupščina. »Odkriti moramo sredstva, da bomo lahko usmerili delo industrije in raziskovalne znanosti v miroljubne namene, ne pa za uničevanje,« je rekla. »Naučiti se moramo uspešno sodelovati pri varovanju miru in dviganju življenjske ravni vseh ljudstev na svetu.«

KUHARSKI TECAJ ZA SLEPE ŽENE NA DANSEKEM

Na Danskem odpirajo kuhrske tečaje za slepe žene. S takimi tečaji

ji je prva začela Zveza gospodinj v judlanskem mestu Aalborg. Seveda je ostvaritev te zamisli zahtevala premagovanje velikih težav, kajti slepe žene se lahko pri kuhanju poslujejo le tipanja in vohanja.

Najprej so jih moralni navaditi, da voda v kuhi popolna snaga in red, tako da slepe žene lahko takoj z otipavanjem vse najde in zoper postavi na prejšnje mesto.

Posebno težko je bilo navaditi tečajnice pripravljati nekatero jedi kot n. pr. narastke. Neka kandidatka je rekla: »Pečenko lahko otipam in vem, ali je pečena ali ne. Toda pri narastku gre za barvo in te me ne moremo videti. Sploh je za nas zelo zamotano pripravljanje jedil, pri katerih moramo uporabljati vročo mast.« Toda z veliko pozrtvovalnostjo učiteljic in vzorno strpnostjo tečajnic so slepe žene premagale vse težave. Na posebnem pisalem stroju so jim natipkali vse kuhijske recepte, tako da je na koncu tečaja imela vsaka kompletno »Kuharico«, napisano s pisavo slepih.

Slepe žene je posebno veselilo, da so jih na tečaju naučili tudi okusno pogrinjati mizo. »Čeprav tega vsega sama ne morem videti, vendar sem srečna, ker vem, kako prijetno bom presenetila svojega moža in tri otroke, ko bodo videli koliko sem se naučila,« je rekla ena izmed tečajnic.

Ta uspešni in hvalevredni poskus Zveze gospodinj iz Aalbora je potegnil za seboj tudi druga mesta. Potrebna finančna sredstva je dala na razpolago danska Nacionalna zveza žena. Takoj za Dansko so začeli take tečaje prirejati tudi na Švedskem in Norveškem.

TUJI GOSTJE NA KONGRESU AFŽ

Četrtemu kongresu AFŽ Jugoslovije, ki bo v Beogradu od 26. do 28. t. m., bodo poleg 500 delegatov iz vse države prisostvovali predstavnice ženskih organizacij iz več evropskih držav.

V imenu francoske organizacije žena bo prisostvovalo kongresu v Beogradu 7 njenih predstavnic, iz Belgije bo prisostvovalo 5 delegatov. Nacionalnega sveta belgijskih socialistik. Grške žene bosta zastopali na kongresu dve članici »Hellenes zveze za ženske pravice«, britansko mesto Coventry pa bo poslalo dve zastopnici, ki bosta gosti mestnega odbora AFŽ Beograda.

DRONI NASVETI

Madež od črnila najbolje odstranimo, če ikamino potopimo v mleko. Madež pustimo v mleku, dokler se le-to ne skisa, nato pa ga izpremo v mlačni vodi. Če madež se ne izgine, postopek ponovimo.

xxx

Ce ste juho po nesreči preveč solili, dajte vanjo nekaj rezin surovega krompirja, ki bo vškršal slanost. Ko je krompir mehak, ga vzemite ven.

xxx

Tobačni dim spravimo iz sobe, če obesimo v nej čez noč mokro gobo. Goba mora ostati vlažna, dokler tobačni duh popolnoma ne izgine.

OBNOVA KOREJE: Sedaj obnavljajo Južno Korejo po dolgoročnem načrtu. Poleg tega so takoj po premirju s sredstvi, ki so bili prvotno namenjena ameriški vojski, kupili za 200 milijonov dolarjev živil in jih poslali pogumno in zaradi v vojne izmučenemu prebivalstvu Koreje. Na sliki vidimo mater z otrokom, ko dobiva riž in konserve

Tehnični rezultati dirke „Od Triglava do Jadrana“

I. etapa: Bovec—Postojna, km 141:

1) Petrović Veselin, Partizan Beograd, 4 ure 09' 45"; 2) ki si je osvojil naslov državnega prvaka za l. 1953

2) Bat Branko, Lokomotiva Zagreb, z istim časom; 3) Brajnik Oreste, Proleter Koper, 30" za prvim; 4)

Zorić Aleksander, BSK Beograd; 5) Bogović Branko, Jedinstvo Zagreb;

6) Ozanić Ivan, Jedinstvo, vsi s časom Brajnika; 7) Apollonio Bruno, Proleter; 8) Lonzarić Peter, Proleter; 10) Dellasanta Silverio, Proleter; 11) Lonzarić Bonin Viktor, Soline.

Ekipa Proleterja iz Kopra si je v postavili Brajnik, Apollonio in Lonzarić osvojila moštveno državno prvenstvo za leto 1953 s časom 12 ur 37' 35".

II. etapa — I. poletapa: Postojna—Sežana, km 34:

1) Veselin Petrović, Partizan, 54' 02"; 2) Lonzarić Peter, Proleter, 54' 50"; 3) Cvejin Božidar, Partizan, 55' 01"; 4) Dellasanta Silverio, Proleter, 55' 08"; 5) Bat Branko, Lokomotiva, 55' 20"; 6) Apollonio Bruno, Proleter; 7) Lonzarić Peter, Proleter; 10) Dellasanta Silverio, Proleter; 11) Lonzarić Bonin Viktor, Soline.

III. etapa — II. poletapa: Sežana—Portorož, km 135:

1) Dellasanta Silverio, Proleter, 4 ure 20' 10"; 2) Bogović Branko, Jedinstvo; 3) Vidali Ljubo, Odred;

4) Brajnik Oreste, Proleter; 5) Petrović Veselin, Partizan, vsi s časom zmagovalca; 6) Fatur Ivan, Reka, 1' 05" za prvim; 7) Apollonio Bruno;

8) Lonzarić Peter, oba Proleter; 13) Bonin Viktor, Soline.

Generalni plasman, km. 310:

1) Petrović Veselin, Partizan, v 9 urah 23' 57"; 2) Bogović Branko, Jedinstvo, 9 ur 26' 48"; 3) Brajnik Oreste, Proleter, 9 ur 27' 23"; 4)

Bat Branko, Lokomotiva, 9 ur 27' 42"; 5) Apollonio Bruno, Proleter,

9 ur 29' 45"; 6) Lonzarić Peter, Proleter, 9 ur 30' 40"; 7) Zorić Aleksander, BSK, 9 ur 32' 32"; 8) Dellasanta Silverio, Proleter, 9 ur 33' 33"; 9) Brajan Vjekoslav, Reka, 9 ur 42' 42"; 10) Vidali Ljubo, Odred, 9 ur 47' 31"; 15) Bonin Viktor, Soline, 10 ur 05'42".

Moštveni plasman

1) Proleter Koper (Brajnik, Apollonio, Lonzarić) 28 ur 27' 48"; 2)

Partizan Beograd (Petrović, Cvejin, Bulatović) 29 ur 23' 14"; 3) Reka (Brajan, Fatur, Skomina) 30 ur 06'.

ODRED NA REPUBLICA TABELE

V nedeljo je bilo na sporednu peto kolo jugoslovenskega nogometnega prvenstva. Ljubljanski Odred je imel v gosteh zadnjeplasiranega na tabeli Rabotničkega iz Skopja in pripravil svojim pristalim še eno razočaranje. Po zelo slabih igri je srečanje izgubil z rezultatom 0-1. Ogroženi gledalci so domače moštvo izvzvigli, vsa slovenska športna javnost pa je globoko razočarana nad edinim slovenskim predstavnikom v zvezni ligi, ki v dosedanjih igrah ni pokazal niti najosnovnejše, kar se zahteva od nogometnika — to je borbenosti.

Največjo zmago v tem kolu je zabeležil zagrebški Dinamo, ki je premagal osješkega Proletera s 6-2, najpomembnejšo pa Cnevena zvezdo, ki je na domačem igrišču premagala vodčega Hajduka z 2-1. Presenečenje tega kola predstavlja tudi potra Sarajeva na domačem igrišču s Špartakom ter neodločen rezultat Lokomotive z Vojvodino v Novem Sadu. Po tem kolu je v vodstvu Dinamo z devetimi točkami, na drugem mestu je Vojvodina z osmimi točkami, na tretjem in četrtem pa sta Hajduk in Spartak z istim številom točk, vendar s slabšo golodifenco.

PIRAN VODI

V SLOVENSKI NOGOMETNI LIGI

V nedeljo je bilo na sporednu drugo kolo slovenskega nogometnega prvenstva. Moštvo Pirana je zabeležilo pomembno zmago v Novi Gorici, kjer je premagalo domače moštvo Branik s 5-2. Koprsko Aurora pa je

imela manj srečo, saj je po slabši igri izgubila srečanje z drugim moštrom Odreda v Ljubljani s 4-1. Moštvo Pirana vodi po drugem kolu s štirimi točkami.

XXX

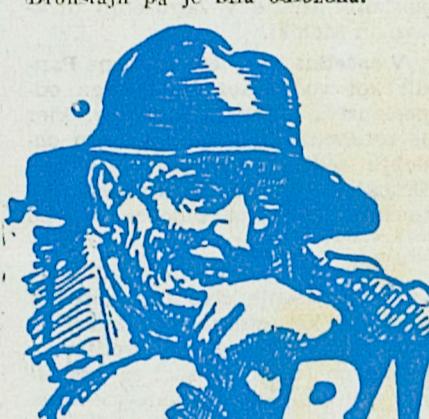
Moštvo Izole je slabo začelo tekmovanje v slovensko-hrvatski ligi. V prvem kolu so imeli v gosteh reški Kvarner in izgubili srečanje z 2-0. Moštvo Izole se je sicer hrabro bojilo, vendar so bili Redčani boljši in so zasluženo zmagali. Upajmo, da bo v naslednjih kolih več sreče!

SPORTNE ZANIMIVOSTI

Francoska igralca Ujlaki in Marche, ki sta bila določena v kontinentalno evropsko reprezentanco za tekmo proti Angliji in ki bi morala 30. t. m. odigrati v Amsterdamu trening-tekmo proti Barceloni, sta svoje sodelovanje odklonila. Komisija za sestavo reprezentance je na njuno mesto poklicala Belgijca Kopenha in Španca Navarra.

XXX

Po trinajstem kolu turnirja kandidatov za naslov svetovnega šahovskega prvaka je stanje naslednje: Smislov 8 in pol točke, Reshevsky 7 in pol, Najdors 7 itd. V trinajstem kolu je jugoslovenski predstavnik Gligorić remiziral s Keresom, sprav tako pa sta se končali neodločeno partijsi Smislov—Tajmanov in Koto—Petrosjan. Druge partie so bile prekinjene, partija Reshevsky-Bronštajn pa je bila odložena.

BARBA VANE PRAVI...

Dragi Tolminci, Brici, Vipavci, Kraševci, Čiči in Brkini! Če verjamete ali ne, ta teden sem imel veliko smolo. Skoraj bi postal žrtev svoje Juče, pomislite Juče, ki je sicer vedno bila tako okrotka bitje. No, pa poslušajte! Dobro veste, da imam to grdo navado, da vtaknem nos tja, kamor je treba, pa tudi tja, kamor je bolje, da bi ga ne vtaknil. Tako se je zgodilo, da so na anagrafu, to je tam, kjer vam po tolikih letih povedo, da v takem ste se rodili, ugotovili, da je bil moj rajniki monos doma iz hiše, ki so ji pravili pri Gregarju. To je bilo dovolj, da so me —kar meni niti tebi niti — poklicali in mi rekli, da sem Gregarj po rajnku nomotu in da moram zaradi tega sodelovati na kolesarski dirki »Od Triglava do Jadran«. Upiral sem se na vse načine, toda niti ni pomagalo. »No« sem reklo, »kož že ni drugače, bom pa še jaz Gregarjev. Toda nesreča se je zacela, ko sem prišel domov in vse povедal Juči. Imajo v Koperu Radio, ampak ko se moja Juca spusti v opomene, se ustavi še naslednji dan. Saj jaz ji to odpustum, ampak še potem, ko mine neuhiba. No, pa tokrat je bilo nekoliko drugače. Pomolila mi je pod nos »dopisnico«. »Fuj te bodi!« mi pravi. »Od kje pozna vse te?« je štula vame. Pogledam na dopisnico in res vidim, da mi pišejo štiri mlade opomene: Zora Podežanin iz Maribora, Silva Vičovšek tudi iz Maribora, Božič Vajola iz Valdolte in Še Govekar Ivanka iz Valdolte. »Beri« mi pravi Juca, »Dragi Barba Vane! Po tej igri se spožna mladina vsega sveta... treba je samo pisati štirim prijateljem ali prijateljem... pa boč čez tri tedne dobil nad 200 razglednic...« Jaz sem bil ves poten, Juca pa taka, da je skoraj nisem prepoznal. Prebral sem

še enkrat. Tokrat pa se mi je nekaj zasvetilo: »Poglej, Juca,« pravim, »sai, ta je samo heč.« Kaj še, hec?«

Odkupovali bomo:

Navadno črno	din 1.40 za stop. sladkorja
Navadno belo	din 1.50 za stop. sladkorja
Malvazija, Refoško, Borgonja	din 1.60 za stop. sladkorja
Muškat, Kabernet, Barbera, Pinot,	
Teran	din 2.— za stop. sladkorja

V dogovoru z Zadružno poslovno zvezo bomo odkupovali tudi na odprt račun.

Z odkupom in predelavo grozdja pričenjamo v petek 25. t. m.

Možnost prodaje na odprt račun daje vinogradnikom popolno garancijo, da bodo dobili za svoj pridelek tisto, kar v resnici zaslužijo.

Vendar pa se moramo zavedati, da cene kmetijskim kot industrijskim artiklom padajo ter da ne bo prišlo v prihodnjem letu do takega nesporazmerja pri prodaji novega in starega vina, kot je bilo primer v letu 1952/53.

VINO KOPER

na ustanova poskrbi, da se kaj takega pri nas ne bo več dogajalo. Se isti večer pa sem se zmenil z Ludvikom od Adrie za dirko naslednjega dne.

Drugo jutro sem bil kmalu pakoncu. Juca se je bila že potolnila, tako da sem imel mir, saj je vendarle moja žena. Ko pridev pred Adrijom, kjer je bil odhod dirke, Ludvika ni bilo nikjer. Nekdo je prisel povedat, da še sploh nima nad vrati napis »partite e vincemoc.« Tako sem vedel, pri čem sem. Pustil me je na cedilu. Mene pa so spravili v kamion, da bom gledal dirko. Toda ostal sem razočaran. Vedno sem mislil, da se dirka tako, da vse gredo naprej. Tu pa je bilo narobe: tisti, ki so bili od zadaj, sploh niso hoteli iti naprej. Seveda tako ne bodo nikoli dobili dirke.

Zaradi Ludvika, ki mi jo je tako skuhal, in zaradi nepravilnega dirkanja sem se odločil, da zapustim dirko in grem obiskat nekega starega znancev v Pliskovicu, kjer nisem bil že kakih 30 let. S šoferjem sva si bila dobra, zato mi bilo težko ga pregovoriti. Ko se voziva po Krasu, zagledam naenkrat napis: »Šcola elementare Vittorio Locchi«. »Vrnivava se litro,« pravim šoferju Žvanetu, »ali ne vidis, da sva že v Italiji.« »Ne,« mi odgovori, »sto ni Italija, ampak Pliskovicia.« Sele tedaj sem opazil, da so Pliskovician prezaposleni, da bi odstranili napis iz fašističnih časov.

Precej utrujen sem se vrnil k svoji starji Juici, ki me je čakala na oknu. Toda, glej smola! Tam nekje pri Stiku sem se zvrnil čez kupsmeti, ki ležijo tam že mesec dni in so mestni pomeneti pozabili na nje. No za danes lahko noč! Pa brez zamere! Vaš Vane.

RADIO · OGLASI · OBJAVE

NAJAVA NEJŠI PROGRAMI:

PETEK, 25. IX.: 13.30 Poročila: 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 Obzornik; 14.40 Sopranistka Van-

da Gerlovič in tenorist R. Franci pojeta opeme arije in duete, pri klavirju Damilo Svara; 18.15 Popularne melodije igra saxofonist Aleksander Nikolić, pri klavirju Peter Nikolić; 21.00 Slušna igra: B. Shaw: »Nalagan soprog«; 22.00 Vabilo na ples. SOBOTA, 26. IX.: 14.30 Žena in dom; 17.30 Spored lažje orkestralne glasbe; 18.15 Iz plesnega ritma v film in revijo: 21.00 Nočni koncert simfonične in komorne glasbe; 22.00 Vesela sobota v zabavi in plesu. NEDELJA, 27. IX.: 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Mladinska oddaja »Robin Hood« (III. nadalj.) in pogovor s pionirji; 13.45 Glasba po željah; 16.10 Naši kraji in naši ljudje; 16.30 Radiodrama: B. Nušić: »Mr. Dolarc; 18.30 Male skladbe velikih mojstrov; 18.45 Klavir in harmonika v ritmu. PONEDELJEK, 28. IX.: 14.30 S filmskega platna; 14.40 Domači napovedi v izvedbah solistov, duetov in zborov; 17.30 30' igrajo ameriške godbe na pihala; 18.15 Veseli ponedeljski spored lažje in zabavne glasbe. TOREK, 29. IX.: 14.30 Slovenske otroške pesmi poje ženski duet ob klavirski improvizaciji B. Adamic; 18.15 Melodije in ritmi iz plošč; Jules Massenet: »Werther« (I. in II. dejanje). SREDA, 30. IX.: 14.30 Od Triglava do Jadran; 14.45 Šopek domačih izvajalcev kvinteta; 17.30 Melodije iz operet in filmov; 18.15 Skladbe Salseda in Gradyanija izvajajo harfistka Jelica Pertot-Portograndi; 20.00 Jules Massenet: »Werther« (III. dejanje); 21.00 S knjižne police: Pesmi Frana Levstika.

Naročajte se na družinsko revijo Prešernove družbe

Obzornik

Letna naročnina za člane 450.— din za nečlane 500.— din.

Dopreklica sprejemamo vsi poverjeniki in vse knjigarnike člane

Presernove družbe

POHITITE Z VPISOM, da ne boste ostali brez knjig Prešernove družbe.

FRIZERSKA POMOCNICA išče zaposlitve (najraje na Primorskem). Nastop takoj. Naslov na upravi lista »Slovenski Jadran.«

KMETIJSKO POSESTVO prodaja kmet v Šaredu pri Izoli. Meri 23.000 kvadratnih metrov obdelovalne zemlje in 12.000 kvadratnih metrov gozda ter hišo. Cena ugodna. Naslov dobite v upravi lista.

GREGORIĆ DUŠAN, rojen 13. 7. 1929 v Dekanih, sedaj stanoval v Šmarjetah št. 147, je izgubil osebno izkaznico št. 35678/25610, izdano od ljudskega odbora občine Šmarje, in jo razglaša za neveljavno.

KMETIJSKA SOLA LOŽE, PRI VIPAVI podaljšuje vpisovanje v šolo do 1. oktobra 1953. Šola trajala eno leto. Sprejemamo mladino kmetičkih staršev z dokončano osnovno šolo in starostjo nad 15 let. Učenci imajo v internatu celotno oskrbo. Meščena vzdrževalnina znaša 1500 din. Za učence iz Slovenskega Primorja za šolanje in vzdrževanje v internatu brezplačno. Interesentni naj takoj pošljajo prošnje z zadnjim šolskim spričevalom na naslov šole. Uprava kmet. Šole Lože pri Vipavi.

PEVLIC PETER iz Rijane je v nedeljo ob 22. uri v Bertokih izgubil važne dokumente in osebno legitimacijo. Najditelja naproša, da vrne dokumente po pošti ali na bližnjo postajo Narodne zaščite; v nasprotnem primeru proglaša dokumente za neveljavne.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolfa — Tiskarska »Jadrana« v Kopru Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2 — Stevilka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.